

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Conradi Samvelis Schvzrfleischii Opera historica politica

Schurzfleisch, Konrad Samuel

Berolini, 1599 [i.e. 1699]

XI. Hist. Vet. Regni P. Q. Burgundionum

urn:nbn:de:bsz:31-102564

pertinebat, animos occupaverat, fatoque ita datum videri poterat, ut Clodovaeus toti Galliae imperaret.

XI. HIST. VET. REGNI P. Q. BURGVNDIONVM.

CAPVT I.

Burgundiones origine Germani, et gente Vandali (a) veteres primasque sedes apud mare habuerunt, ac inde, et nominatim a finu Codano profecti, regiones (b) prisca Romanorum imperii inſtarunt, et plerasque etiam in poteſtatem ditionemque ſuam redegerunt.

(a) *Vandalos ex Germania, Venedos ex Sarmatia egreſſos origo, migrationes, lingua et mores, tanquam Aborigines et advenas diſtingunt, Iohannes Neuvvaldus cap. 17. de antiquis VVeſtphaliae colonis, et diſſertatio noſtra 1670. de rebus Slavicis inſtituta. Adamus Brem. Svevorum confines nominat, H. E. lib. 1. cap. 3. Hinc corrigendus eſt Ammianus Marcellinus, qui lib. XXIIIX. ſequentia ſcripſit: ſobolem ſe eſſe Romanam Burgundii ſciunt. Quod quomodo ex ſententia Burgundionum ſcribere potuerit Marcellinus, cum ii non potuerint neſcire, ſe ab Germanis eſſe oriundos, miratu dignum eſſet, niſi alienae originis iactatione viam pariter ad Valentinianni amicitiam, atque ad delendos ſuos hoſtes quaeruiſſent. Conſentit Iohannes Tilius, et iactantiae, non veritati tribuit, quum ſcribit: Burgundiones quoque, qui veri fuerunt Vandali, ſe a Romanis iactabant proveniſſe, de reb. Gall. l. 1. Sed poſt Albertum Cranzium, Virum ceteroquæ de patria antiquitate inſigniter meritum, confundit praeclarus annalium Burgundicorum ſcriptor Guilielmus Paradinus, lib. 1. pag. 4. edit. Lugdun. Proinde quum uſu curiae titulus Regis Principisque Vandalorum adſcribitur, accurato civiliſt historiae argumento denotantur regnum principatusque Venedorum. Ac illum quidem titulum primus ex Cimbro-Danicis regibus ſumſit tertio decimo ſeculo VValdemarus II. qui Friderici II. imp. conſeſſu Regem Slavorum ſe ſcripſit: quo ſpectat diploma Metenſe VValdemaro II. datum, apud Veſfeldium Chron. pag. 180. edit. fol. ubi refert, VValdemarum cum Canuto XXIIIX. expeditiones contra Slavos ſuſcepſiſſe, p. 161. Obotritorum regis titulus quoque iam ante VValdemarum attributus eſt Canuto, Helmold. lib. 1. Chr. Slav. c. 49. ex eoque Cranzius, et ex utroque Pontanus hiſt. rer. Dan. lib. V. p. 207. Inter Reges Sveo-Gothicos primus a Venedorum gente titulum ſumſit Guſtavus I. quod alibi conſeſſum eſt. Id vero per ſe intelligitur, per Vandalos laxa minusque propria interpretatione interdum deſignatos eſſe Normannos; cuius rei indicio ſunt tabulae*

Bru-

Brugenses, ab Arnulfo Comite Flandriae, cum parto nondum Caesarco titulo, rerum potiretur Otto I anno 961. datae, apud A. Miracum, in eod. donat. cap. 34. in quibus commemoratur vastitas Flandriae per Vandalos, id est, per Normannos, illata: quoniam ista ipsa tot monumentis celebrata depraedatio tempore, et rerum gestarum momentis irruptioni Normannorum sine dubitatione respondet. Nec obscure id evinci potest ex diplomate Ebonis, Archiepiscopi Rbemensis, ubi eadem Vandalorum significatio occurrit, apud eundem notis. Eccles. Belg. cap. 31. Deinceps id liquet ex annal. Franciscis Fuldensibus, quorum fidem nullo iure nuper labefactare aggressus est Ludovicus Cellotius in apparatu ad historiam Gottefibaldi scilicet. 8. et historiae eiusdem lib. 1. cap. 1. ac iam ante eum Christ. Brovverus in annal. Trevirensis lib. 8. p. 418. Praedictis annalibus ad Annum DCCCXXXV. assentiuntur Regino, ad an. 810, 853 867. 881. 886. Fradoardus Reginone posterior, ad A. 923. seq. Sigebertus Gemblacensis ad an. 837. seq. VVilhelmus Heda in historia Episcop. Ultraiection. p. 51. Lambertus Hortensius rer. Ultraiection. l. 1. p. 4. Atque hic cursim addo, nomen Slavorum esse quidem recentius, omnino autem ante tempora Francorum II. stirpis, quos Carolingos dicimus, in usu fuisse, sed ante Franco-Merovingos nusquam legi. Unde interpretandus est Buchelius Not. ad Beek. p. 6.

(b) Vetus Romanorum, et Graeco-Romanorum imperium, a sequiori Franco-Gallorum, et Germanorum Imperio Romano distinctas rationes habet, quorum illud A. 801. hoc A. 962. coeptum, et aeterno iure in Germania continuandum, ex transactionis formula iudicari oportet. Quare vim imperii iuribus fecit Blondellus, quam ius titulumque imperatorum contra antiquitatis fidem, contra tabularum veritatem, contraque patrum religionem imminuit et sugillat, nec alio, quam Patrimonii S. Petri nomine appellandum, et ob exiguos fines ducatus aequandum, audacter pronunciat, ac ira studioque impeditus, ultra Carolovingos certe non porrigendum, falso affirmat, Genealog. Franc. tom. 1. praefat. apologet. contra Chiffletium, et Geneal. Franc. tom. 2. p. 272. Pariterque fraudi est summae potestati Imp. Romanorum, quod Caesar Baronius contra transactionis inter Carolum M. atque Adrianum I. Pont. initae formulam, contra testimonia Veterum, contraque publica alterum documenta prudens sciensque scripsit, neque supremum ius potestatemque in Pontificem Romanum, neque electiones inaugurationesque sacras, quas investituras Episcoporum nominant, Carolo M. datas attributasque esse, annal. eccles. tom. 9. ad an. 774. Haudquaquam enim id consinxit Sigebertus Gemblacensis, in Chronogr. ad an. 773. ubi error in nota temporis, non in rei veritate inest. Quod ipse alias accidit, exempli gratia ad an. 807. ubi ex diplomate Carolino verba refert, epocham collectionis pericoparum sacrarum, quae per Paulum Diaconum facta est, innuens. Nec servit causae Baronii, quod Sigebertus electiones Episcoporum enarrans, investiturae nomine Karoli M. ac vo nondum in curia tabulisque recepto utatur, quandoquidem facti veritatem recentiori vocabulo sanum explicat et descri-

describit. Quem praeter meritum fraudis postulat Barónius, sed sine dubio in antiquissimis tabulis hoc tale invenit, adeo ut Theodericus de Niem, vir in huius rebus eruditus diligens et cordatus, ex libro antiquissimo Florentino tabulas proferat, quibus Ottoni I. ad exemplum beati Hadriani (qui suo et SPQR. nomine cum Carolo M. transegerat) ius electionum sacri Ordinis Antistitum summaque potestas concessa fuerint. conf. Schrad. Syllog. pag. 248. 249. Goldast. constit. imper. tom. 1. ad ann. 774. collat. 964. Quod eiusmodi est, ut dubitari non debeat, initas fuisse super hoc iure transactiones, quarum altera ut posterior ad alteram ut priorem referatur: unde profecto sequitur, transactionem inter Ottonem I. et SPQR. revera esse factam, quoniam ea respicit superiorem transactionem, ex qua perinde Ottoni M. ac olim Carolo M. tale summum ius fuerit acquisitum. Etiamnum hoc ius denotat prorsusque firmat nomen dignitatisque Imperatoris Romanorum. 2. honorarius comitivae palatii Lateranensis titulus, Reines. in l. de hoc argumentop. 31. 3. Confirmatio Caesarea privilegiorum sedi Rom. attributorum ad hoc usque tempus, 4. reservatio Caesareae superioritatis in omnibus donationibus concessionibusve. Assentitur Monachus Reicherbergensis, Pontificibus Romanis aliqui satis aequus, qui illud ipsum diserte et significanter confirmat, in Chron. ad an. 774. Quare falsum est, quod de translat. imperii scribit Rudolphus de Columna, Carolum M. hac potestate non fuisse usum: propterea quod a Leone III. post Adrianum electo, pariter claves confessionis atque vexillum urbis, summi eiusque civilis imperii argumento accepit, et de ejus Adrianique Nepotum causa omnino iure Principis cognovit: quin etiam Leo inauguratum coronatumque Carolum adoravit, id est, tanquam imperatori Augusto et domino suo obedientem se subiectumque testatus est, annal. Frant. Pithoeani, Fuldenses et Reuberiani, ad an. 801. Monachus Egoisfimensis edit. Pithoean. p. 233. et 257. Quod post Karolinæ stirpis vicissitudines, factionesque Longobardicas, eo magis de Otone M. dicendum est, quoniam is primus inter Germaniae reges imperium Romanorum ad Germanos detulit, aeternoque foedere cum Germaniae regno coniunxit, prout docet S. C. formula an. 964. in eam sententiam promulgata, quum Otto M. devicto Berengario, belli iure nixus, pacatione insuper pragmatica ius potestatemque Caesaream corroboravit. Quamobrem Liutprandus Episcopus Cremonensis, idemque Imp. Ottonum ad Nicophorum Phocam Imp. Graeco-Romanum legatus Iohannem XII. perfide egisse, populumque Romanum iurijurandi oblitum tradit: tradit autem ab eo tempore, quo Rom. ius in Urbem et Pontif. acquisiverat, id est, anno 962. quo Imperator Augustus est, renunciatus, Frodoardus Chron. ad an. 962. Regino ad eundem: Liutprandus hist. lib. 6. De caeteris iuribus, privilegiis locisque ab Leone Pont. Ottoni M. tributis, atque in Caesareum patrimonium denuo additis, vid. Theodericus à Niem, qui quinto decimo seculo floruit, et Iohanni XXIII. Pont. a commentariis fuit, postque eum seculo eodem Nicolaus Cusanus Cardinalis, vir doctrina et usu insignis, qui an. 1440.

maxime claruit: Ille in libro de privilegiis et iuribus imperii, hic lib. 3. cap. 2. de concord. catb. Tantum dictis subiungo, reservationes, quas nominant, supremæ Caesarum potestatis expressis verbis in tabb. imp. Saxoniorum esse denotatas, Ottonis I. Imp. Aug. et Ottonis II. (Otto enim II. non suscepit ante A. 968. Imper. Augusti titulum.) tunc adhuc regis, ad an. 962. vid. Baronius tom X. ad h. A. Goldast. t. 1. const. imp. ex eaque Henrici II. Imp. ad an. 1014. Quis fundamento recte constituto, Otto I. super electione Pont. disposuit, remque publicam Romanam tanquam supremus Princeps administravit, apud Frodoardum ad an. 965. Regino testatur, Iohannem, à quo tanquam primo et præcipuo Urbis Antistite, Otto I. renunciatus Imperator Ro. est, promississe, ab eo non defecturum, qui tamen non multo post defecit, ut est apud Liutprandum, et Regionem ad an. 963 Populus urbis inter obsequium et turbas anceps, eaque de causa à Liutprando notatus, tandem imperatori paruit, mortuoque Leone Pontifice, quem imperatoris auctoritas contra Benedictum firmaverat, ad eum tanquam supremum Urbis Principem nuncios in Saxoniam dimisit, qui percontarentur, quem vellet iuberetque esse Pontificem Romanum, Regino ad an. 963. 964. et imprimis 965. Uti que ergo habuit ius eligendi et ordinandi Pontifices, et e contrario, si ius fidemque patrum non servarent, a sede submovendi, quod quibus qualibusve argumentis impugnet Caesar Baronius, alibi videbo copioseque examinabo.

§. II. Quos veteres Oceani Germanici accolas Plinius, (Hist. N. IV. c. XIV. ex eoque Nicol. Vignierius in rerum Burgundionum Chronico edit. Basl. 1575. et Guilielmus Paradisus Annal. de Bourgogne, edit. Lugdun. 1566. a principio.) gravis et perantiquus scriptor, in primo Germanorum ordine collocavit, et una Germaniæ, quæ (c) magna et transrhenana dicitur, origines apte eleganterque explicavit.

(c) Imitantur Graeco Romani, Franciam magnam appellantes, quæ Germaniam Belgiumque Gallicum continebat: quo pacto Constantinus Porphyrogenus *μεγάλη Φεγγύια* dixit, cap. XXV. libr. de administrat. imperii. Germaniæ autem magna, Ptolomæo est *Γερμανία μεγάλη*, nominari coepit, quæ longissimo trans Rhenum spatio porrigitur, atque nomine hoc et situ pariter a Cisrhenanâ, quæ minor et recentior est, distinguitur et determinatur. Appellantur autem Germani transrhenani stylo usque Dionis *κελταί*: Cisrhenani per *Γερμανίς* ab eodem denotantur. vid. Dio lib. LIII. de coepto Cisrhenanæ Germaniæ nomine, ordinatisque ibi rebus. Hinc regnum Franciæ Orientalis comprehendit Franciam cis- et trans-rhenanam, quarum hæc est antiquior, atque huius iam aevo suo meminit Hieronymus. Vtriqve Franciæ Teutonice opponitur Francia Gallica, sive Cisrhenana Occidentalis.

§. III. Vix autem a frigida Septentrionis ora recesserant, cum usque a mari Codano progressi, in Germaniam interiorem pervenerunt, ac dein-

ceps in Marcomannorum, qui diu infederat Bohemiam, regiones commigrarunt, (d) nomineque vicis et domiciliis indito, passim memoriam suam reliquerunt: hinc flexo versus occasum itinere, finitimam Albis oram cum tractu Rheni commutarunt, postea spe cupiditateque invadendae Galliae illecti, ad rumpendum Romanorum limitem aggressi sunt, primique inter Germanos in Romanae ditionis provinciis regnum condiderunt, auctaque erga Romanos invidia, potentiam amplificarunt, eaque summae fortunae magnitudine vicinis maxime se formidabiles reddiderunt.

(d) *Argumento est locus apud Dionem lib. LV. ubi Albim ex Vandalicis montibus profluere affirmat, dum ait, ῥῆι (Ἀλβῆσιος) ἐκ τῶν Οὐανδαλικῶν ὄρεων. Vandalici autem montes a Vandalis, quorum pars Burgundiones erant, sine dubio appellati sunt, quippe qui Dionis aeo Bohemiam Marcomannicam tenuerunt, et gentis nominis sui vestigia ibi posuerunt. Atque hinc dici coeperunt montes Vandalici, migrationis pariter Vandalorum, et Bohemiae a Vandalis infessae testes. Antea etiam Gothos illuc pervenisse, argumento Efff eruditi coniecturam ducunt, speciose tamen magis, quam vere. Eo vid. Aegid. Bucherius in Belg. Romano lib. 7. cap. 4. n. 7. Post Vandalos penetrarunt in Bohemiam Venedi, iidem qui alias Slavi, quos ab duce suo Czechios vocamus. Quod primum Bohemiae Vandalicae initium fuit, atque ab eo tempore Vandalica nominari desit. Conf. Goldast. de regn. Bohem. lib. 1. c. 9. Procopius sua aetate Burgundiones proxime Thuringas collocavit, τῶν Θουριγγῶν Βουργυνδίωνες ἔποδῶ ἀπορεν, quod eo interpretatur Philippus Cluverius, ut confirmet, tunc temporis in Cattorum, quos Hessos exponit, agris fuisse commoratos. Quoniam vero ampliores quondam Thuringiae fines fuerunt, atque ii nunc sunt, difficile probatu est, quod Cluverius affirmat. Germ. antiq. lib. 3. cap. 36. Quin potius ab eo tempore, quo ex montibus Bohemicis discesserunt, Francorum Saliqorum finitimi fuerunt. Illud insuper ineptum est, quod aliqui indicio nominis burgi continuo colligunt, vel ibi habitasse Burgundiones, vel ad minimum aliquandiu constitisse, domosque et castella aedificasse, ubi nomen burgi inveniat. Equidem non diffiteor, eam imponendi huius nominis fuisse occasionem, neque infictor, multos eiusmodi vicos atque oppida, quae burgi nomine terminantur, Burgundiones extruxisse. Id quod satis aperte indicavit Orosius, quum de ea gente lib. 7. hist. cap. 32. sequentia commemoravit: Hos quondam subacta interiore Germania, a Druso et Tiberio adoptivis filiis Caesaris, per castra dispositos: aiunt in magnam coaluisse gentem: atque ita etiam nomen ex opere praesumpsisse, quia crebra per limitem habitacula constituta, Burgos vulgo vocant. Orosium secutus est Gvil. Paradinus, qui tamen ipse secum pugnat, dum ab Augusti et Tiberii aeo praescriptos Burgundionibus habitandi fines arcessit, et quos augusta historia Sicambros designat, eos perperam Burgundiones interpretatur. Eo vid. Tranquillus in Augusto cap. XXI. et in Tiberio cap. IX, Tacitus A. II. 26. XII.*

39. conf. Horat. IV. Carm. od. 14. Ad haec ulero largior, burgis, siue castris, in quibus Burgundiones, et plerique alii quondam habitauerunt, structa esse oppida, eaque de causa cives oppidanos coepisse appellari Burgenses, ut documento inprimis sunt instrumenta publica, in quibus Burgenses nominantur, sigilla cum effigie burgi, quorum plena est Germanica antiquitas. Formam sigilli civitatis Traiectensis expressit Arnoldus Buchelius ad Iohannem de Beka p. 89. conf. idem ad VVilb. Hedam. p. 209. Hinc Burgimagistri, quos vulgo Consules imitatione Latinitatis priscae et emendatae vocant, post decessum Franco-Carolingicae stirpis in republica Germanica instituti sunt, auspicio Ottonis M. quem Franco-Salici et Svevi secuti sunt. Confer. Lehman. Chron. Spir. lib. 2. cap. 22. et lib. 4. cap. 11. Quo argumento simul intelligitur obligatio burgensium, quam vel cum vitae fortunarumque omnium iactura burgis siue castris, in quae coeuerant, praestabant: unde sequitur, postquam ex burgis oppida facta sunt, cives oppidanos pari iure ac fide ad communem defensionem teneri, et coniunctis animis viribusque ad suscipienda onera propugnandamve salutem publicam lege consociationis tanquam arctissimo vinculo colligari. Quod ex instituto perspicacissimi Viri iudicii Hugo Grotius persecutus est in libr. de iure belli et pacis, ubi vim imperii, vinculum religionemve pactorum, nexum denique societatis, in qua necessitas finis, ut in rebus civilibus aliis, lex est, apte accurateque descripsit. Quo factum est, ut reges ipsi se burgenses appellarent: exempli gratia, VVilhelmus Rex Romanorum se nominavit burgensem Traiectinae civitatis ad Rhenum. Verba concepta apud Bekam extant. Civitatem hanc (Traiectum) sub nostram protectionem benigne suscepimus, cuius iam dudum, promissa fidelitate, Burgensis effecti sumus. Longe aliud diversumque est ius civis honorarii, quod sola dignitatis ratione continetur, atque adeo sine tutela clientelae, sine parendi et onerum civilium obligatione, sineque eribus et domicilio, propter officium benevolentiamque navatam tribui concedique solet: quod liberae et sui iuris respublicae Venetae et Helveticae, et ultimis retro seculis, Graeca Romanaque multas et graves ob causas usu probarunt, et reges principesque exteros hoc tali honoris nomine tituloque ornarunt, apud Io. Bodinum de rep. l. 1. p. 87. et Herm. Kirchnerum in libro, qui respublica inscribitur, p. 100. Burgus quidem primo quemcunque habitationis locum in formam castrorum denotabat. Sequiorum, id est, Franco-Carolingorum temporum usu significat oppidum, quam notionem edisseruit Reinesius de Palat. Later. p. 38. seq. quem libellum nuper eruit ediditque Ienae doctissimus Schubartus. Conf. Limn. tom. 3. l. 7. c. 1. de civitat. imperial. Fighius Hercul. Prodic. p. 4. Verum ad Orosii de burgis sententiam revertor, quam secutus pariter atque interpretatus est Gvil. Paradinus, nullis tamen idoneis argumentis, ut paulo ante de Orosio confectum est. Neque melius est, quod a burgis sumit, ut probet, vocabula, quae tali modo finiuntur, rerum a Burgundionibus gestarum prae se ferre monumentum, annal.

Burgund. lib. 1. p. 4. Iohannes Iacobus Chiffletius appellationem Habsburgi et Burgundinorum more coeptam receptamque tradit. Non absurdo, quia a burgis sane Burgundiones nomen acceperunt, testibus Orosio, Paulo Diacono, Liutprando, Isidoro, scriptoribus originum haud imperitis: Burgus autem a πύργος ducitur, vid. B. Rhenanus in Tacit. Germaniam. Id vero Davidi Blondello Geneal. Fr. tom. 2. p. 340. 341. movet stomachum, quasi non aliarum gentium Germanicarum iste mos fuerit: quod ita concedi debet, ut nihilominus primordia huius moris a Burgundionibus capiantur: cum alioqui passim in Saxonia, Francia orientali et Hestia, totaque fere Germania urbes atque oppida in burgis exeant, quorum tamen neque conditores, neque instauratores unquam fuerunt Burgundiones. Exemplo sunt ad Merseburgum ad Ruram, ad Salam, Rotenburgum ad Tubarim, Marpurgum ad Lanum, quin et Salisburgum in Norico ad Iuvavam, in quos tractus non penetrarunt, nedum occuparunt Burgundiones. Quod perinde de familiis genere illustribus manifestum est, quae in burg terminantur, nullo Burgundicae originis documento: est haud nefcio, plerasque etiam, et imprimis Lutzelburgicam, a Burgundiae finibus esse repetendam.

§. IV. Quare Plinius, a quo scribendi initium duxi, cum de nationibus Germaniae perscriberet, tum vetustatem Burgundionum non neglexit, multo minus data opera oblitteravit, quando inito gentium Germanicarum numero, paucis verbis testatus est, quem locum, quemve honorem Burgundionibus assignaret. *Germanorum, inquit, genera Vindili, seu Vandali, quorum pars Burgundiones. Qui auctor ut industria et fide praestans, ita rerum Germanicarum perquam peritus fuit, sed ii libri, quibus bella Germanica persecutus est, quos memorat Tacitus Ann. L. 69. magno cum antiquitatis damno interciderunt.*

§. V. Sive autem eos invitavit (e) soli bonitas, sive avaritia et regnandi cupido stimulavit, sive denique gloriae ad ipsos commovendos tanta vis fuit, proferendae certe potentiae occasionem minime neglexerunt, quae tunc peropportuna ipsis accidit, quum labentibus indies imperii Rom. rebus, bellandi materiam adipiscerentur. Quod sic evenit. Postquam Burgundiones ex Bohoemia egressi, de salis fontibus finibusque controversias (f) cum Alemannis habuerunt, Valentinianus dissidia in utilitatem suam vertenda ratus, Burgundionum animos sibi conciliavit, ictoque foedere amicitiam et belli contra Alemannos gerendi societatem confirmavit. Diserte Ammianus Marcellinus, scriptor cordatus et gravis, idemque expeditionis in Germaniam susceptae socius et comes, tradit, Valentinianum, (*Valentinianus I. non III. ut absurde nominatur in Bucherii indice ad Belgium cuius Romanam adiuncto.*) quo imperante floruit, Burgundios in eorum (Alemannorum)

rum)

rum) perniciem excitasse, nec multo post addit, salinarum finiumque causa (cum) Alemannis iurgasse. lib. XXIX.

(c) Socrates Scholasticus, qui historiae Eusebianaee telam quasi pertexit, auctor est, Burgundiones vitam quietis patientem, atque a negotiis vacuam duxisse, lib. VII. H. E. c. 37. Quam pacifici animi laudem eis tribuit, quum in Rheni limite consistere, quo tempore tranquillitate et operibus manu faciendis delectatos fuisse affirmat. Vitam autem quietam Burgundionum aut ex ingenio finxit Socrates, aut profecto mea opinione eo pertinet, ut existimet, non tam bella inferre, quod Principes quietis impatientes solent, quam defendere repellereque voluisse, quippe quod ratione naturali licet, subiectaque belli cum Hunnis gesti narratione facile ostendi potest. Quamquam saepe redierunt ad pristinos mores, quos suscepta meliori religione, cum minori coelo paulatim exuebant, nec tamen ita semper quietam vitam agebant, ut nihil iniuste postea in alios molirentur, ut deinceps in historia veteris, et novi Burgundionum regni commentabor. Nam tractare arma, parare exercitus, inferre metum, facereque vim, nil apud eos insolens fuit, praesertim quum A. C. 280. pulsati a Gotthis, ut rationes communiter subducunt, nihilominus cum aliis, nominatimque cura Alemannis, Gallis Romanisque agebant. Novandi studium et avaritiam vitio et culpae dat G. Paradinus in Annal. Burgund. lib. 1. p. 5. Pontus Heuterus narrat fertilitate Galliae, quae et Germania cultior, et coeli clementia gratior erat, fuisse incitatos, rer. Burgund. lib. 1. p. 2. Iornandes innuit, nimiam crescentis populi multitudinem armatis his migrat ionibus causam dedisse, praesertim quum ob inopiam victus, atque ob sterilitatem dum fortuna utebatur, in lib. de reb. Get. p. 83. Nec abludivit Andreas Severinus Velleius, quando putat, numerosam regum Septentrionalium sobolem ad novas sedes novaque regna quaerenda pro insita dominandi cupiditate excitam, unius regni finibus sese continere non potuisse, in not. ad Adamum Bremensem lib. 2. Hist. Eccles. cap. 24. Applaudit Arnoldus Vesfeldius, regni Daniae quondam Cancellarius, rerumque Dano-Cimbricarum et Normannicarum scientissimus, qui commemorat, Danis Normannisque iam inde antiquitus fuisse potestatem ducendi plures uxores, unde eae gentes praeter modum creverint, ut egredi e regnis, ducereque colonias, et commutare sedes necesse habuerint, t. 1. p. 111. edit. 1652. Sed ut tunc istae gentes barbarae, iurisque Dei auspiciis promulgati prorsus ignarae erant, a regibus ipsarum multa permessa sunt, quae haudquam recti fuere exempli, malosque mores admixtos habuerunt. Minus sibi in ea re indulserunt Germani veteres, et prope soli barbarorum singulis uxoribus contenti fuerunt, apud Tacitum de mor. Germ. XVIII. 1. Proinde melior connubii ratio apud nostrates Germanos valuit, sive ultimam connubii originem, sive simplicitatem prisca moris, sive concordiam coniugum, sive robur filiorum, sive firmitatem familiarum, sive utilitatem reipublicae, sive auctoritatem ecclesiae, sive leges Christianorum Principum, sive instituta morationum gentium, sive denique appetitus ex praescripto temperantiae moderationem.

expendo. Quae eiusmodi sunt, ut quaequam per se ius naturae etiam facultatem dandae pluribus uxoris fidei largiatur, tamen lex constituto iure praescripta illi concessioni statim intervenit, prorsusque impedit, quominus ista naturalis libertas, cui fraeni ab externo prohibente iniecti sunt, effectum sortiatur, quum nempe tale est prohibens, quod et ius potestatemque prohibendi habet, et voluntatem etiam prohibendi certo aperteque declarat, et hanc constituti iuris obligationem iuri naturae nihil quidem hic per se prohibenti, nullumque obligationis modum desinenti, veluti obicem opponit, et demum eius aliunde inductae obligationis observantiam poena sancit ac firmat. Tale quid autem ex iure constituto divino pariter humanoque nunc probare, neque huius instituti est, et alii curae servari debet. Eleganter et apposite Synesius ep. CV. ὁ π̄ τοῦ σὸς, ὁ τὸ νόμου, ἢ τὸ ἰσχύει θεοφίλῃ χεῖρ ἡνωμένη, ἡδὲ δὲ καὶ. Ipse autem Tacitus Germanis adhuc barbaris multum rationis et solertiae tribuit, M. G. XXX. 3. Velleius Marobodui Marcomannorum regis, quem natione magis, quam ratione barbarum vocavit, II. 108. 2. Desierunt autem Germani esse barbari suscepta diviniore religione, quae sola feroces animos mitigavit, ut ex Baronio erudite disseruit Barry Franco-Gallus.

(f) Praeclarum hoc testimonium facit, ut perquiram locum salis fontium, super quibus Alemanni et Burgundiones olim disceptarunt. Quem ego quidem in Francia Orientali transrhenana colloco apud Salam amnem, qui in Moenum se exonerat, a quo dicti sunt Salii, pars orientalium Francorum, quorum mentio est apud Iulianum in Epist. ad Atheniens. et apud Iuliani expeditionis socium, Ammianum Marcellinum, lib. XVII. Dissentit Chiffletius, qui in Austrasia, sive veteri Lotharingiae regno, hos salis fontes quaerendos existimavit, in Vind. Hispan. cap. V. A. quo discessionem faciunt Aegidius Bucherius in Belgio Romano lib. XI cap. II. et Hermannus Conringius in erudito libro de origine iur. German. cap. VII. Vbi venit in mentem recordari certaminis, quod multis abhinc seculis Hermunduri, quando adhuc Misniam incolebant, cum Cættis, quorum sedes ad Thuringiae fines usque pertinebant, eadem ex salis causa conseruerunt, apud Tacitum Annal. XII l. 57. Quod accidit imperante Valentiniano I. perinde ac prius illud refertur ad tempora Neronis, unde conficitur intervallum annorum CCCXV. quo ab se distant pugna inter Cattos Hermundurosque et pugna inter Burgundiones atque Alemannos, quarum illam signat A. C. LIIIX: hanc CCCLXXIII. iuxta veriores rationes.

§. VI. Quod consilium prudenter repertum a Valentiniano I. est, quum iis rebus fieret, ut qui antehac focii magisque ad impetum validi erant, iam in seipsos arma verterent, viribusque discordia consumptis, vix ipsi se servarent. Non ignari equidem superioris fortunae, quam temporibus Maximiani apud Treviros etiam coniuncti subierant (g) nec obliti foederis, quod ad irvadendam Galliam constarant: sed postquam animi ab odio et ambitione

tionem occupati sunt, non difficile fuit Valentiniano, eos concitare acrius, ad mutuatque perniciem sollicitare. Igitur Burgundiones, quorum et virtus, et immensae copiae ante oculos erant, ad bellum Alemannis inferendum ex foedere cohortatur: (h) Nec repugnant Burgundiones, nil coeteroqui per se aufuri; quoniam incertas belli vices, et robora laboresque durae et obfinitae gentis facile aestimabant: Vicit tamen obtestatio Valentiniani per nuncios repetita, praesertim quum ab eo diversa parte Alemannos oppugnatos belli societas et subsidia offerrentur. His rationibus inducti, armatum, expeditasque cohortes mittunt, dumque hoc agunt, apud Rheni ripas Valentiniani auxilia expectant. At ubi die condicto nihil horum adventare senserunt, Alemannos minime lacessendos rati, quanta potuerunt cura, ad reditum se compararunt, simul et a Valentiniano postularunt, iuberet adesse sibi milites, qui abeuntium terga ab incurfante hoste defenderent. At Valentinianus impeditus cura firmandorum finium, castellorumque contra hostes extruendorum moram trahebat: quare ob non servatam fidem indignati, caedunt captivos, sequae recipiunt, animis tam commotis, tamque exacerbatis, ut Valentiniani foedus non aliter acciperent, quam si is hac fallendi arte exitium suum pacisci voluisset. Quibus modis delusi, pro amicitia in posterum odium adferunt, atque ab eo tempore Romanorum hostes fiunt, armatique in illorum provincias irruunt, plerasque etiam subigunt, et diu in potestate sua tenent.

(g) Maximianus Diocletiani Iovii Aug. collega, idemque cognomine Herculi, res Galliae Belgicae apud Treviros ordinabat, quum Alemanni et Burgundiones belli in eum limitem transferendi societatem inierunt, instructaque acie cum eo congressi, ultimo rerum suarum discrimine cedere sunt coacti. Eam in sententiam rhetorum more vetustus Panegyristes, unde aliquid ad institutum hoc pertinet excerpto. Vix dum, inquit, misero illo furore sopito, (Bagaudas innuit, rusticos in Gallia perduelles,) cum omnes barbarae nationes excidium universae Galliae minarentur, neque solum Burgundiones et Alemanni, (tunc amici sociique) sed etiam Chaibones, Herulique, (a Septentrione, id est, a sinu Codano, quum maximus Oceani Germanici sinus est, profecti) viribus primi barbarorum, locis ultimi, praecipiti impetu in has provincias irruissent, quis Deus tam insperatam salutem nobis attulisset, nisi tu attulisses? Hucusque Mamertinus. Allogitur autem Maximianum, qui ob incursiones horum populorum cepit consilium illie commorandi, fuitque adeo haec urbs domicilium et sedes imperatorum, barbaris opposita obiectaque, quod non minus historiae monumenta, quam numi notam TR. incisam habentes declarant, quorum plerique supersunt nomen et imaginem Maximiani praeserentes. Ibidem Constantius Chlorus palatium collocavit, et exinde limitem Galliae, quem transrhenani subinde invadebant, propugnavit: postero

tempore eam inſtauravit Conſtantine M. Chlorig filius, & viſto deſectoꝝque Maximiani exercitu, metum tranſyhenaniſ auxit, irruptionemꝝque facturoſ potentius inhibuit, quum antehac per occaſionem belli cum Maximiano geſti liberius tutiusꝝque vagarentur: contra eo ſublato, magis ſe finibus ſuis continerent. Quo factum eſt, ut Auꝝta Trevirorum, Belgicae I. caput, velutꝝque Roma tranſalpina auſpicio Conſtantine M. ex ruinis reſurgeret, firmiuſꝝque ſtaret. Quam ob cauſam panegyriſtes Eumeniuſ Conſtantinum tanquam eiꝝ urbiſ, & circi ibidem, ac baſilicarum inſuper et fori, operumꝝque regionum, et ſediſ iuſtitiae maximum feliciffimumꝝque inſtauratoreꝝ, graviter copioſeꝝque laudavit.

(h) Enarravit hiſ conceptiſ verbis Ammianuſ Marcellinuſ lib. XXIX. Seditꝝque conſilia alia poſt alia imperatori probanti, Burgundioſ in eorum (Alemannorum) excitari perniciem bellicoſoſ, et turbae immenſae viribus affluenteſ, ideoꝝque metuendoſ viciniſ univerſiſ. Scribebatꝝque frequenter (argumento morae deliberationi de bello interpoſitae, quae in eiꝝmodi deſtinatiſ iuſta formidinem eſt) ad eorum reges per taciturnoſ quodaꝝ et fidioſ, ut iſdem tempore praefituito ſupervenirent, pollicituſ ipſe quoꝝque tranſito cum agminibus Romanis Rheno occurrere pavidiſ, ponduſ armorum vitantibus inſperatum. Gratanter (re deliberata, ad quam hucꝝque a Valentiniano I. per nuncioſ aliquoties ſolicitati erant) ratione gemina Principiſ acceptae ſunt literae: prima, quod iam inde temporibus priſciſ, ſobolem ſe eſſe Romanam Burgundii ſciunt (Alienuſ hic eſt locuſ lectioniſ et argumenti ratione apud Trebell. Pollion. in XXX. Tyr. IV. Affectatoreſ Romani nominis) utilitateꝝ ſuam in eo vetererati, ſentire ita ſe novi foederiſ fiducia expeſtationeꝝque melioriſ contra populum, ex ſaliſ finiumꝝque auſaꝝ mulum, ſucceſſuſ haud dubie praef ſerebant, non, opinor, gentiſ ſuae alioꝝquin tam ignari, ut neſcirent, ſeſe eſſe Germanoſ, parenteꝝque ſuoſ ex ultimo Germaniae limiſe adveniſſe,) dein, quod ſalinarum finiumꝝque cauſa Alemanniſ ſaepe iurgabant, catervaſ miſere lectiſſimaſ: quae antequam miles congregaretur in unum, ad uſꝝque ripaſ Rheni progreſſae, imperatore ad extruenda munimenta diſtrictio, terrori noſtriſ fuere vel maximo, (Diffidentia inter foederatoſ, qui non tam charitatiſ, quam mutui metuiſ ratione paciſcuntur, illuſtre ſatiſ documentum.) Igitur pauliſper morati, cum neꝝque Valentinianuſ ut ſpoſponderat, die praediſcto veniſſet, nec promiſſoꝝrum aliquid adverterent factum, ad comitatuꝝ miſere legatoſ, poſcenteſ adminicula ſibi dari redituſiſ ad ſua, ne nuda hoſtibus exponerent terga. Quod ubi negari per ambageſ ſentirent, et moras neſti, exinde diſceſſerunt indignati. Hocꝝque comperto reges, ut ludibriuſ habitio, ſaevienteſ captiviſ omnibus interfectiſ, genitaleſ repetunt terraſ. Ex quibus intelligitur, qualis ea reſ fuerit, quamobrem Valentinianuſ regum populorumꝝque Burgundicoꝝrum qꝝdia ſibi concitavit. Cuiꝝ factiſ culpaꝝ idem ſcriptoꝝ non in Valentinianum, ſed inmi-

in milites confert, cerniturque hic ira Dei in rem Romanam, quae a gentibus a Septentrione egressis, corporeque validis, et animo ferocibus afflicta est, cum Septentrio flore martiorum iuvenum veluti gravidus, gentes in senescentis prisca imperii regiones immitteret, iustaque DEI providentia malos Romanorum mores ulcisceretur. Duo enim erant imperii limites, Danubianus et Rhenanus, quibus ruptis, nec idoneo praesidio firmatis, vulgatum est arcanum, Romanos etiam in Romani imperii visceribus posse vinceri. Vid. Tacitus Annal. IV. 5. 2. 3. Hist. IV. 53. 3. conf. Herodianus VI. 7. et Sextus Rufus Festsus in brev. Eam in sententiam graviter iterum verax scriptor Ammianus Marcellinus lib. XXIX. haec sequentia tradit. Hac Valentinus gloria defraudatus, nec sua culpa, nec ducum, sed intemperantia militis, quae dispendiis gravibus saepe rem Romanam afflixit, adusque quinquagesimum lapidem terris hostilibus inflammatis, rediit Treveros moestus. Treveros nominat, unde ad prostrigandos Alemannos discesserat, sed re infecta reversus, tristi conturbatoque animo fuit. (Similiter lib. XXX. moerentem tristementeque eum describit, quum accepisset nuncium, Macrianum Alemannorum regem evasisse Burgundios.) Ibidem militiae togatae rationibus consuluit, et ad Probum praetorio praefectum ex eadem urbe rescripsit, ut apparet ex l. 3. C. de abolitionibus: et l. 7. C. de bonis proscriptorum. Exinde etiam ad Viventium, qui praefecturam Galliae deinceps administravit, literas mandatumque perferri curavit, l. 5. C. de fide et iure haec fiscal. Ex dictis perspicitur, praefectos praetorio Galliarum pro imperatore rexisse Galliae provincias, quod comprobatur inscriptione ad Viventium l. 7. dicti tituli. Cod. Justiniani. Probum signat vetus inscriptio, ad quem literas dedit Ausonius, sed de vita moribusque eius non tam ex Ausonio, qui ei blanditus est, quam ex Ammiano Marcellino constat. Atque cum his praetorio praefectis non faciebant paria praefecti secundi, qui revera vicarii fuerunt.

(i) Rhenanum limitem equidem munivit Valentinianus senior, huiusque nominis primus, sed quia transrhenani ab excessu Iuliani Imp. universe commoti effusi que sunt in provincias Romanas, et foedus insuper cum Burgundis initum male cecidit, status imperii fuit difficilis et perturbatus. Hinc locus de Alemannia a Iuliano demissa, Galliaeque instaurata explicandus est ex Zosimo, vid. lib. IV. 3. Perinde ut ex eodem Eumenius alias quoque illustratur. Caeterum Valentinianus senior nihil laboris in eadem parte remisit, novemque annis irruptiones barbarorum, qui transrhenum incolebant, repressit, Zosimus libro eodem IV. 12. Ammianus Marcell. l. 30. multas eius laudes enumeravit, quando iam mortui elogium adornat, atque inter alia haec scribit. Valentinianus (Senior) merito timebatur (transrhenanus) quod et exercitus auxit valido supplemento, et utrobique rhenum celsioribus castris munivit, atque castellis, ne latere usquam hostis ad nostra se propiciens, possit,

§. VII. Postea autem ab excessu Valentiniani I. qui non servatis patris conditionibus Burgundiones graviter offenderat, res Romanae praecipue in Occidente, magis inclinata est: cuius filii Gratianus, et Valentinianus huius nominis II. cum seditiosis perditisque hominibus confictati, (k) alter a Maximo, alter ab Arbogaste, sunt occisi. Quo tempore Alemanni quidem duobus praeliis fracti quiescebant: sed ne sic quidem Romana res publica felicitior evasit, quin imo extremum periculum subiit, propeque iam fati suis admoveri coepit: Burgundiones autem usque ad hoc tempus sedes ad Moenum Rhenumque porrectas habuerunt, ei infesta Romanorum atque Alemannorum arma tranquillo regni sui statu aspexerunt. (l)

(k) Zosimus lib. 4. Propper ad an. 385. qui est vel vulgaris, vel Pitboeanus: uterque autem consentit cum auctore Miscellae, qui crudelis in Gratianum odii causas reddunt: assentiuntur Socrates lib. 5. c. 11. Sozomenus l. 7. cap. 13. qui in historiam Vandalorum, quorum pars & progenies Burgundiones sunt, multa et notatu digna ex Olympiodoro inseruit, cuius fragmenta etiamnum supersunt in Photii bibliotheca n. LXXX. Marcellinus Comes in Chron. ad ann. 283. conf. Historia tripartita, quam composuit Cassiodorus, Hieronymus ep. 3. Pacatus panegyristes, et per plures. Casus est Gratianus opera manaque Andagatii Comitis: Valentiniani iunioris fortunae per se miserabili hoc etiam improbitas Arbogastis Comitis adiecit, ut strangulatum de laqueo suspenderet, coque modo in suspensionem voluntariae mortis adduceret, Oros. l. 7. cap. 35. auctor appendicis Eutropiana Paulus Diaconus, aliique. Huc spectat convitium Vandalorum, quum Gothos hostes suos appellarunt Trulos, quod famis tempore aliquando vel unam tritici trulam pretio aureum aequante redimere necesse habuissent: ibidem de fame Vandatica, Phot. p. 190. Andr. Schotti edit. Rothomag.

(l) Narrat Propper, anno CCCLXXIII. immensam Burgundionum vim ad octoginta fere millia versus Rhenum descendisse, et anno CDXIV. partem Rheni propinquam obtinuisse, de quo loco in altero capite disquiram. Nisi quod pauca quaedam hic de Burgundionum fortuna migrationibusque velut in summa dicam, Burgundiones primo sub tempora Probi hostes Romanorum evasisse, quod vulgo, et perperam ad aevum Augusti refert Paradinus, quem multi alii sequuntur. Caeterum annus ferme CCLXXX. fuit, quam Probus Imp. versus Rhenum movit, et postquam Francos* compefcuit, in Burgundiones Vandalosque duxit, eosque apud Rhenum superavit, ut ex Zosimo colligo Histor. l. 67. et 69. iam ergo propter Rhenum, id est, in regione Germaniae transrhenana consistebant, finitimique Alemannorum erant. Quare evenit, ut imperante Maximiano Herculeo; quem Zosimus interdum cum Maximiano Galerio, et Maximino confundit, ope et armis Alemannorum contra Gothos iuvarentur: cumque horum ex Dacia profectorum iugum depulissent, aliquando post ipsi cum Alemannis finium causa committebantur. Eo respiciunt Ma-

meritinus Panegyristes in Maximiano, et Am. Marcellinus iam ante in hanc sententiam adductus. Inde rerum potente Valentiniano Seniore, ac invitante eo, ad infestandos Alemannos excitati, cum ex pacto non submitterentur auxilia, viam sibi paulatim muniverunt in Germaniam cisrhenanam, ulteriusque deinceps versus Ararim et Rhodanum progressi, redigendae in potestatem Galliae Lugdunensis occasionem arripuerunt, quin et his rebus Imperatores Romanos comiter habere, pacemque dum conditionibus firmare coeperunt. Cum Ammiani loco, qui eam in rem libro XXIIIX. extat, supraque a me explicatus est, omnino meretur coniungi Prosser in Chron. ad an. 373. qui ab Ammiano accipit suam lucem.

* Franci iam ante Probum hostes facti, temporibus Gallieni partes Posthumi tuendas susceperunt, anno circiter CCLX. Vid. Trebellius Pollio in Gallienis duobus c. VII. Post hunc Yopiscus in Aureliano, Amm. Marcell. l. XVI. Salsii, lib XVII Procopius l. I. de bello Goth. et l. I. de bell. Vand. Narrat Tritheimius, anno CCCXXVI. a Thuringis invitatos, ab ostiis Rheni exiisse, finesque Thuringiae meridionalis in-ger Salam Nicrumque obtinuisse, de orig. gent. Francorum.

CAPVT II.

DE BURGUNDIONUM REGNO IN GERMANIA PRIMA, ATQVE HINC IN SEQVANTOS PROMOTO.

HOc tranquillo rerum suarum statu Burgundiones suis viribus Romanorumque amicitia florebat, quum in Oriente Theodosius iunior, in Occidente Honorius summam rerum tenebat, quorum alter ab usu tractationeque belli alienior, alter etiam difficultatibus temporum, malisque conatibus Stiliconis impeditus, Burgundionibus cis Rhenum (a) sedes attribuit, pacemque cum iis confirmavit. Id autem metu magis, quam amore faciebat, annusque tunc agebatur CDXIII. quando populo vicino et praepotenti dedit concessitque hoc, ut in posterum Germaniam primam possideret, reque publica more aliarum Germaniae gentium in regni formam descripta tranquille perfrueretur.

(a) Vsu veteri et Romano locum et res describo: locum, dum in Saxonia superioriori scribens, cis Rhenum Germaniam primam colloco: res, dum partitionem Germaniae in I. et II. ab Augusto factam expendo. Si quando enim Romani veteres, sive idolorum, sive vero Dei cultui dediti Germanias appellant, semper cis-rhenanam superiorem et inferiorem, sive I. et II. intelligunt, non transrhenanam, sive barbaricam, unde Burgundiones nostri advenerunt. (Sic Franco-Tungria, cuius meminit Gregorius Turonensis, pertinet ad Germaniam cisrhenanam. Similiter Ripuaria Germaniae II. pars fuit. Vtramque Germaniam administravit

primus Vicarius praefecti praetorio Galliarum, ut neminem antiquitatis peritum fugit.) Quare Salvianus commode explicandus est, quum tradit, gentem Vandalorum, quorum nomine etiam Burgundiones continentur, primum de solo patrio effusam esse in Germaniam primam, nomine barbaram, ditione Romanam, de gubernatione Dei lib. VII. p. 265. edit. Rittersbus. Vbi Masiliensis sacerdos Vandalorum profectioem sic describit, ut ad rationes historiam migrationum definientes accommodate convenienterque intelligatur. Nempe hoc sensu, ut intervalla recte constituentur, et profectio in Germaniam primam de solo patrio post discessum a sinu Codano et Albis finibus, circa Moenum quaesito intelligatur: inde enim nuper emigraverant in Germaniam primam, in qua etiam Salviani aevo adhuc consistebant. Quae interpretandi ratio etiam adhibenda est, quum Procopius scribit, Vandalos circa Moecotidem confedisse, atque hinc in Germanos, qui Franci nominantur, irruisse, lib. 1. de bello Vandalico. Non quia putet, primas suas sedes ibi habuisse, atque hinc in Germaniam exiisse, quandoquidem non Germanorum, sed Sarmatarum Scytharumque Europaeorum antiquissima haec patria, primaque sedes fuit: sed quia pars Vandalorum, qui ab sinu Codano ostiisque Vistulae profecti, ad paludem Moecotidem remanserant, tunc commovere se, egredique longis itineribus, et Francos post invadere coeperunt. Anile autem commentum est de Francis, quod quinto decimo seculo securus est Petrus de Andlo, quasi hi illinc exiissent, qui paludes Geldro-Belgicas, unde Franci progressi sunt, cum Moecotidis paludibus confudit, lib. 1. de Imp. Romano cap. 15. Iis autem in locis non consistenter Burgundiones, altera pars Vandalorum, sed magis versus meridiem, atque hinc magis versus Occidentem processerunt. Quod autem Vandalos universe sumptos non intelligat Procopius, vel ex eius libro 1. de bello Gothorum liquet, ubi Burgundiones, Vandalicae gentis populos, Thuringis finitimos ponit, situmque locorum, prout quidem eo tempore erat, describit. Quid autem fuerit, quod Salvianus nullam Burgundici nominis mentionem fecerit, causa in expedito est, quod toto illo tempore, quo is in scribendos de gubernatione Dei libros incubuit, Burgundiones fracti convalescebant. Omnino tamen ab eius sententia non est alienum, et migrationum argumentis congruit, si per Vandalos, quorum ad superiora respiciens meminit, etiam Burgundiones denotentur. Nam consecutae rationes sunt de profectioe Burgundionum in Germaniam I. V. Prosser Aquitanus ad A. CCCCXIV. ex eoque Cassiodorus in Chron. sub tempus Honorii et Theodosii II. atque ex hoc iterum Hermannus Contractus in Chron. Nicolau Vignierius in Chron. rer. Burg. ad an. Ch. 413.

§. II. Verum Burgundiones data cis Rhenum habitandi facultate, proximos Belgas lacesiverunt, finesque eorum magna vi, nec sine contumelia Romani nominis, quod propter pacationem cum Honorio initam comiter haberi oportuit, infestantur: quae res ita commovit Aetium, Romanae militiae praefectum, ut Francos Hunnosque in ipsorum perniciem excitaret, nec multo

multo post ipse signa cum iis conferret. Per id tempus rex Burgundionum erat Gundicarius, mali auctor consilii, quo tota eius gentis fortuna commutata est, quum Aetius superatis, quas hostis obiecerat, difficultatibus, totum prope eius exercitum delevit: rex eo redactus, cum pro rerum necessitate, aliter non posset, pacem petiit atque impetravit. Quae calamitas hanc utilitatem ipsis conciliavit, ut *A. CDXL.* e Germania I. excedere iussi, in Sabaudiam habitandi causa deducerentur, siquidem id ratio prudentiae suadebat, ut procul Rheno collocatis, novandi occasio praeriperetur, ne, si in eo limite consisterent, cum Romanorum hostibus sese opportunius coniungerent, bellumque conflarent. Hac via ad Rhodanum Ararimque progressi, consilia praesenti fortunae accommodarunt, atque animos ad venerationem Imperatorum magis inclinarunt, praesertim quum nova transalpini imperii sedes Arelati constituta erat, (b) unde ex propinquo observari poterat, quid agerent, quidve molirentur.

(b) *Arelatum nova regni transalpini sedes pariter atque metropolis septem Galliae Narbonensis et Aquitanicae provinciarum facta est, crevitque admodum, et augere amplitudinem, efferreque super omnes Galliae dioceses caput, primatumque affectare summo studio conatuque coepit. Quod sicut Ecclesiae inutile fuit, ita docet, Honorium graviter errasse, quippe qui cum melioribus consiliis imperium administrare potuisset, tum sede imperii Arelatum translata, partim irruptionibus barbarorum, partim aemulationibus episcoporum occasionem dedit. Nec multo post a Valentiniano III. respublica magis afflictata est, quum Vandalis Africa, Rom. imperii horreum permitteretur, totumque adeo eius robur pernicioso exemplo, et maiori periculo debilitaretur. V. Prosper Aquitanus in Chron. ad ann. 438. Procopius de bello Vandal. 3. Fl. Blondus de inclinat. imper. lib. 2. De Arelato videantur Hadrianus Valesius, eximius rerum Gallicarum scriptor, Iacobus Sirmondus in Sidonium p. 244. Christophorus Broverus anal. Trevir. t. 1. p. 280. Aeg. Bucherius Belg. Ro. l. XV. c. 1. Nihil verò certum definitumque afferri potest, quamobrem Lugdunenses V. a metropolitana Arelatensi liberae immunesque fuerint, adeo ut etiam fateatur Bucherius, eius rei nullam ab se reddi posse rationem. Alioqui Romani Pontifices maxime studebant dignitati ecclesiae Arelatensis, ornatamque patrocinio adiuvant, ut se extolleret altius, nec obscure etiam Lugdunensi sese anteferet. Prima inter utrasque ecclesias aemulatio prorupit, cum Taurinense concilium haberetur, cuius acta comprobant, pro Arelatensi fuisse pronuntiatum. Conf. Baronius anal. ecclesiast. ad an. 397. M. L. Bail. sum. Concil. prov. Sec. IV. p. 96. Eam ob causam Zosimus Ro. Pontifex constituit, ut Metropolitanus Arelatensis in praecipuo loco numeroque esset. Iustinus, inquit, praecipuam, sicuti semper habuit Metropolitanus Episcopus Arelatensium civitatis in ordinandis sacerdotibus teneat auctoritatem, Viennensem, Narbonensem Primam, et Narbonensem Secundam, Provincias ad Pontificium suum (inris-*

ditionem metropolitanam) revocet. Quae Zosimi Epistola respicit superiora Concilii Taurinensis acta, et ecclesiam Narbonensem antehac Massiliensi attributam, Arelatenſi nunc obnoxiam reddit, & quantum ad hoc caput constituta anteriora rescindit, in primisque Arelatenſis ecclesiae rationem ducit. Eo legatur Baronius in praedictis Annal. eccl. ad an. 417. Quo Zosimi, successorumque eius in Arelaten studio aemulationes Galliae Antistitum non sedatae, sed magis magisque auclae sunt, praesertim quum Leo magnus Ro. Pontificis dignitate fungebatur, causaque Chelidonii Vesontini episcopi disceptabatur. Eo enim tempore Metropolitanus Arelatenſis Hilarius titulum Primatis sibi asseribat, acerbiusque in Chelidonium consulebat: sed eum ponderatis controversiae argumentis absolvit Leo Rom. Pontifex, atque Hilarium ob nimium rigorem palam aperteque reprehendit. Fuit autem hoc eiusmodi, ut iam causam qualicunque coniectura assequi mihi videar, quamobrem Hilario detractum fuerit ius in provinciam Viennensem, prout nonnullorum sententia est, quam adduxit, nec improbat Bailius addit. ad summam Concil. Gall. p. 519. Nec ego tam audax sim, ut rerum non satis ad liquidum perductarum rationes causasque certas invenire, aut mea quidem opinione constituere nunc velim. Quid vero fuerit, quod Belgicae IV. non adiungerentur, disquirunt alii, et in coniectura acquiescunt, quam eo minus aspernor, quia in Austrasiae finibus, quibus ex instituto priscorum Germaniae regum comprehenditur Belgium, illud sacrum IV. Belgicarum ius relictum, ac vel ad Mediomatrices, vel ad Suesiones translatum verosimiliter existimari potest. Sive autem ab eo tempore, quo translatus est, haeserit in Belgica I. apud Mediomatrices, sive in Belgica II. apud Suesiones, tamen ultro libenterque confiteor, Ecclesiam Trevirensis matrem fuisse omnium Galliae ecclesiarum, ac antiquitate praestare ecclesiis Germaniae I. et Germaniae II. id est, Maguntiacensi et Agrippinensi, nec absurde dici, Trevirorum Archiepiscopos velut Galliae Patriarchas extitisse. Atque eam sane ob causam Theodoretus Paulinum Archiepiscopum Trevirensis per quandam loquendi eminentiam appellavit, Metropolitanum Galliarum, lib. II. Hist. Eccl. cap. 15. Sed redimus ad Arelaten, quam Gallulam Romam dixit Ausonius, quae, excisa a barbaris Trevirorum urbe, in maius erecta fastigium, VII. provinciarum metropolis, et sedes domiciliumque Praefectorum praetorio evasit. Age vero ea, quae ad hoc institutum pertinent, ex ipsis Honorii Theodosique II. Tabulis, anno C. CCCXXIX. confectis desumpta hic inseram, ut causae, quae Augustos ad transferendam ex urbe Trevirensi sedem adduxerunt, manifestius intelligantur. Honorius et Theodosius Augusti V. I. * Agricolae Praefecto

* Viro Illustri. Nam Praefecti Praetorio dicti sunt illustres, l. 6. C Theodof. de an. non. et trib. Dio ὑπαρχοι, Eutropii metaphrastes ὑπαρχοι extulit Praetorio praefectum. Seqviori tamen aevo Francorum Reges hunc titulum sumserunt, ut Clotharius Franco Merovingus A. DCLXII. Mir. not. Eccles. Belg. cap. 6 Anno post 724. Theodericus Francorum Rex Luitfridum Alemannorum Ducem Illustris appellavit, apud Coccium in Dagob. pag. 56.

fecto Galliarum. Saluberrima magnificentiae tuae suggestione inter reliquas Reipublicae utilitates evidenter instructi, observanda Provincialibus nostris, id est, per septem Provincias, mansura in aevum prosperitate decernimus, quod sperari plane ab ipsis Provincialibus debuisset. Nam cum propter privatas ac publicas necessitates, de singulis civitatibus, non solum de provinciis singulis, ad examen magnificentiae tuae vel honoratos consuere, vel mitri legatos, aut possessorum utilitas, aut publicarum ratio exigit functionum: maxime opportunum et conducibile iudicamus, ut servata posthac annis singulis consuetudine, constituto tempore in metropolitana, id est, Arelatensium urbe, incipiant septem Provinciae habere concilium, in quo plane tam singulis, quam omnibus in commune consulimus. Primum, ut Optimatum conventu sub illustri praesentia Praefecturae, si id tamen ratio publicae dispositionis obtulerit, saluberrima de singulis rebus possint esse consilia. Tum quicquid tractatum fuerit, et discussis ratiociniis constitutum, nec latere provincias poterit, et parem necesse est inter absentes aequitatis formam iustitiaeque servari. Ac plane praeter necessitates publicas, etiam humanae ipsi conversationi non parum credimus commoditatis accedere, quod in Constantina * urbe iubemus annis singulis esse Concilium. Tanta enim loci opportunitas, tanta est copia commerciorum, tanta illic frequentia commeantium, ut quicquid usquam nascitur, illic commodius distrahatur. Neque enim ulla provincia ita peculiari fructus sui felicitate laetatur, ut non haec propria Arelatensis soli credatur esse foecunditas. Quicquid enim dives Oriens, quicquid odoratus Arabs, quicquid delicatus Assyrius, quod Africa fertilis, quod speciosa Hispania, quod fortis Gallia potest habere praeclearum, ita illic affatim exuberat, quasi ibi nascantur omnia, quae ubique constat esse magnifica. Iam vero decursus Rhodani, et Tyrrheni recursus, necesse est, ut vicinum faciant ac pene conterminum, vel quod iste praeterfluit, vel ille, quod circuit. Cum ergo serviat huic civitati, quicquid habet terra praecipuum, ad hanc remo, vehiculo, terra, mari, flumine deferatur, quicquid singulis nascitur: quomodo non multum sibi Galliae nostrae praestitum credant, cum in ea civitate praecipiamus esse conventum, in qua divino quodammodo munere commoditatum et commerciorum opportunitas tanta

* Ita a Constantino tyranno, quem tempore Honorii Britannicae legiones Imperatorem salutaverunt, appellatam fuisse, docet Iosephus Scaliger in not. ad Ausonium. In eo tamen errat, nec melius docet, quum hanc Augg. constitutionem eidem tyranno adscribit, cuius copiam ei fecerat doctissimus Gallorum Fr. Roaldus. Nusquam tamen in iure Romano hoc nomine dicta occurrit: Arelaten autem legere, licet in C. Iustiniano l. 2. de cond. in publ. horr. et C. Theodosiano l. 2. de divers. offic. et si eruditissimus Iacobus Gothofredi Arelapen, Norisi civitatem, ibi legendam putat, in prosopographia codicis Theodosi, p. 412.

ta praestatur? Siquidem hoc rationabili plane probatoque consilio iam et Vir Illustris Praefectus Petronius * observari debere praeceperat. Quod interpolatum, vel incuria temporum, vel desidia Tyrannorum, reparari solita auctoritate decernimus, Agricola Parens ** carissime atque amantissime. Vnde Illustris magnificentia tua et hanc praeceptionem nostram, et priorem sedis suae dispositionem secuta, id per septem Provincias in perpetuum faciet custodiri, ut ab Idibus Augusti, quibuscumque mediis diebus, in Idus Septembris, in Arelatenfi urbe moverint honorati vel possessores, Iudices singularum provinciarum, annis singulis Concilium esse servandum. Ita ut de Novempopulana et Secunda Aqvitania, quae provinciae longius constitutae sunt, si earum Iudices certa occupatio tenuerit, sciant legatos iuxta consuetudinem esse mittendos. Qua provisione plurimum et Provincialibus nostris gratiae nos intelligimus utilitatisque praestare: et Arelatenfi Vrbi, cuius fidei, secundum testimonia atque suffragia Parentis Patriciique nostri, multa debemus, non parum adicere nos constat ornatui. Sciat autem Magnificentia tua, quibus auri libris Iudicem *** esse multandum, ternis honoratos vel Curiales, qui ad constitutum locum intra definitum tempus venire distulerint. Data XV. Kal. Maias. Accepta Arelate X. Kal. Iunias. DD. NN. Honorio duodecimum et Theodosio octavum Augg. COS. ****

* Hic Petronius A. CCCCVI. cum Arcadio, Honorii fratre, Cos. fuit. Dissentit Panvinius, et pro Petronio Anicium Probum adducit. Contra Calvisius uno nomine Sex. Anicium Petronium Probum appellat, recte, an secus, nunc non disquiro, Chronol. an. Chr. 406.

** Cum ob auctoritatem, quae regis proxima erat, Herodian. II. tum ob curam et sollicitudinem, quae patrum vices gerebant, pro Imperatore, apud Cassiodorum lib. II. et V. unde et Patres imperii dictos constat, neque obscurum est, idem parentis carissimi amantissimique elogium Florentino P. P. attributum fuisse.

*** Rectorem provinciae, quo munere perfuncti, honorati dicebantur. Curiales, minor Senatus, Cassiod. l. VI. formul. 3.

**** Respondet Annus Christi 419. non 319. ut putavit Salmasius.

§. III. Vix ad eam dignitatem pervenerat urbs Arelatenfis, quum Gothi eius dignitatem splendoremque detractis duabus provinciis, imminuerunt, et acceptis in fidem Aqvitania II. ac Novempopulana, (c) Arelatum usque processerunt, urbem occupaturi, nisi eam liberasset Aetius, hostesque ab incepto avertisset. Nondum vero tunc Burgundionum populus res novae ausus, in praesenti libertate acquiescebat, viribusque suis et consiliis tandem innitebatur, donec humana industria nihil reliqui faceret, calamitasque alia post aliam emergeret, ut assiduis Hunnorum incursionibus fracti, aegre hostibus resisterent, parumque abesset, quin omnes simul opprimerentur. Itaque

que ad Deum versi, Christi sacra amplectuntur, (d) nec multo post meliori successu confirmati, feliciter se tuentur: mox, repressa Hunnorum crudelitate, rursus aliena appetunt, bellumque faciunt, ac more hominum, qui nunquam contra fortunam satis cauti sunt, rebus prosperis insolescunt, culpaque sua in novas atque maximas difficultates incurrunt, finesque Romanae ditionis perturbant. Quibus occurrit Aetius, vir usu belli peritus et prudens, causaeque susceptae iustitia nixus, signa infert, acieque congressus, Gundicarium Burgundionum regem vincit, nec adversatur petenti pacem. Iamque iterum in tuto collocatus erat Gundicarius, nisi immanis Hunnorum audacia prorupisset, fortunamque Burgundionum prorsus convertisset. (e) Ita enim fit saepe, ut quos primo accendit cupiditas, in maiores deinde molestias incidant, pluribusque periculis se obiciant, certa que pacis bona incertis et infelicibus bellis permutent, perdantque ea, quae novis accessionibus ampliora reddere cupiebant.

(c) *Novempopulana dicitur etiam Aquitania Tertia, sive Viennensis Octava, quae pariter atque Aquitania Secunda longius Arelato distabant, quarum mentio fit in Notitia Imperii, quae post adductam modo Augg. constitutionem, aliquot post annis certa facta promulgataque est, illis nempe temporibus, quibus omnia Romanorum imperii ibant, etsi annus tam exquisitè desiniri non potest. * Illud vero certioribus documentis confectum est, quod ius metropolitanum urbis Arelatensis non sit ita recens, ut putavit Iosephus Scaliger, in ep. CCCXLV. ad Carolum Labbaeum. Prorsus enim extra controversiam est, anno CCCXXIX. publica Augg. sanctione Arelaten dignitate metropolitana fuisse ornata, multasque literas cum ecclesia Viennensi habuisse. Quare non est, cur Scaligero in re minime dubia planeque explorata assentiamur, quando neminem fugit, iam quinto a N. C. seculo fuisse metropolim, et priusquam ab Honorio et Theodosio nova honoris accessione amplior reddita est, titulo ecclesiae metropolitanae praeditam fuisse, ut epistolae Pontificum ante annum CCCXXIX. emissae testantur. Omnium primo autem constitutione imperatoria tam munifice auctam insignitamque, attributis ei septem provinciis, maiorem splendorem obtinuisse. Deceptus ergo Iosephus Scaliger est, quum in praedicta epistola affirmat, sibi Aquis Sextiis commemoranti noticiam Episcopatum Galliae, quae ante CCC. annos scripta fuerit, ostensam, in qua adhuc Arelatensis Praesul non Archiepiscopus, sed Episcopus sub metropolita Viennensi censeretur. Sed in quam noticiam incidit per doctissimus, haud equidem scio: illud vero affirmare possum, in ecclesiae antiquitatibus*

A a

tibus

* Ab Arcadio et Honorio digestam putat Frid. Spanhemius introd. ad Geogr. sacr. p. 180. Certe autem fatendum est, eam ab excessu Honorii in lucem exivisse. Verosimiliter iudicare licet, annis minimum XX. (multi enim XLII. computant) post constitutionem super metropolitana Urbis Arelatensis dignitate latam prodixisse, id est vel anno CCCXXXIX. vel CCCCL. adiectis puta 20. aut iuxta aliorum rationes 31. annis ad A. C. 418. Conf. Amelot examen de la liberte Originare de Venise p. 6

tibus eum non semel lapsum, praesertim hoc loco, ubi ex Taurinensis Concilii actis scire potuit, iam tum IV. seculo Arelatensem et Viennensem ecclesias de primatu contendisse. Aubertus Miraeus in parte huius antiquitatis lectorem delegat, ad epistolam Scaligeri allatam, atque adeo in eius sententia acquiescere mihi videtur, in notitia Episcopatum lib. 5. p. 246. At satis superque indicavi, quamobrem a Scaligero, cuius meritis alioqui multum tribuo, nunc omnino sit discedendum. Iohannes Strauchius ICTVS, vir in hoc studiorum genere diligenter versatus, existimat, de re quidem inter omnes constare, de tempore non item. Quamvis igitur, pergat, certum terminum firmiter invenire non valeamus, longe tamen antiquius metropolitani ius Arelatensis Antistitis, quam a Iosepho Scaligero asseritur, in Dissertatione de regno Arelatensi, §. XX. Sed uti recte emendavit Scaligerum, ita sine causa de initio translatae Arelaten metropolitanae dignitatis dubitavit, quando in Constitutione Augg. Honorii et Theodosii iunioris adiumentum ad eruendam huius temporis epocham invenire potuit, siquidem de origine iuris metropolitani sanctione legis imperatoriae constituti quaestio est, cuius annum argumento COSS. signavi. Simul hic cursum observo, in veteri quodam aevi Karolini Codice, in quo metropoles descriptae sunt, Arelaten quoque cum suffraganeis, ut vocantur, ecclesiis nominari sequentibus verbis.

Metropolis Civitas Aralas.

Civitas Masfilia.

Civitas Avennicus. *

Civitas Cabellicus. **

Illud denique addo, Constitutionem Augg. paulo ante memoratam Fl. Constantino Imp. perperam a Thoma Lansio adscribi, in Orat. pro Galia pag. mib. 162.

(d) De hoc capite iam supra quaedam annotavi, nisi quod Orosius, qui A. C. 417. scripsit, (Marcellinus Comes A. 416. ponit.) commemorat, Burgundiones Christo initiatos, Catholicam fidem suscepisse, atque innocenter vixisse, lib. 7. cap. 32. Quo tempore Burgundiones nondum egressi in Sabaudiam, cui rhenum habitant, moresque cum sincera doctrina mansuetudineque Christiana coniunctos habuerunt, ut ex Orosio liquet, quos postea ita immutarunt, ut multa crudeliter gesta ipsis exprobrentur. Socrates, qui post Orosium scripsit, atque in A. C. 439. desit, quum Burgundiones evassisse Christianos tradit, non sumit accuratam temporum notam, quando initia susceptae

a Bur

* Hodie Avenio, sed mutavit statum, atque evasit civitas metropolitana, cui non est obnoxius Episcopus Arausionensis, ut quidam tradunt, sed metropolitani Arelatensis suffraganeus est, cumque eo episcopus Massiliensis, Tricastinensis et Tolonenfis iuri metropolitano Arelatensis sunt subiecti. V. A. Miraeus Notit. Episcopatum lib. 5. p. 246. et de statu relig. Christian. l. 1. cap. 23.

** Non Capillonensis, ut in antiquo codice metropoleon scribitur, quae ad primam provinciam Lugdunensem, tanquam matricem suam refertur, eandemque hodierno die in hoc loco numeroque habet. Cabellicus autem nunc ad metropolin Avenionensem pertinet.

à Burgundionibus religionis cum consulatu Theodosii XIII. et Valentiniani huius nominis III. coniungit, lib. 7. hist. Eccl. cap. 30. Nam secundum rationes temporum respondet Augg. Consulatu annus Chr. 430. ante quem diu Christianos se professi erant Burgundiones. Seibus Calvisius cum COSS. Fl. Tauro, et Fl. Felice connectit, unde annus 428. conficitur, in opor. Chronol. p. 546. Sed neque ille annus quadrat, propterea quod Orosius, qui Burgundiones ad Christi sacra perductos refert, Socratem scribendo praecessit, annumque religionis Christianae Burgundionum 413. respexit, quo posteriore computavit Socrates, rationesque sex et viginti annorum intervallo ab Orosiana computatiōne diversas inivit. Nec satisfacit Iacobus Masenius, quum allatum Socratis locum sine Chronologiae subsidiis interpretatur, not. et additament. ad 1. s. Christ. Brouver, anal. Trevir. p. 591. Neque hanc difficultatem explicavit Iohannes Stumphius, cum, quod nos paulo ante ex Socrate, is in eandem sententiam ex historia Tripartita adduxit, in Chron. Helvet. lib. 3. c. 51. Multo rectius hac de re statuit Io. Gabr. Biscola episc. anal. ecclesiast. ad an. 413. unde corrigendi sunt, qui neque respiciunt Orosium, qui imperante Honorio, neque sequuntur Socratem, qui rerum patiente Valentiniano III. historiam consignavit, inter quos iuxta cum aliis est Io. Henr. Alstedius in Chronol. convers. popul. ad ann. Chr. 420. Convenit autem sibi narratio Orosiana, et notationi temporis, atque designationi huius eventus per vocabulum modo factae ex asse quadrat. Recte enim de Burgundionibus scripsit: Providentia DEI omnes Christiani modo facti, id est, proximi, aut proxime praeteritis annis, et ut sigillatim exprimam, quarto anno prius, quam historiam condidit Orosius, qui subductis rationibus provenit 413. quoniam confectum est, anno 417. Orosium scripsisse. Id vero explicatu difficile non est, quod Orosius Burgundiones laude affecit, quum nempe eas vitae rationes inibant, ut iure laudari possent. Postea autem, quam cupiditate gloriae proferendique imperii mutati sunt, et reges plerique etiam impiam Arianam doctrinam amplecti coeperunt, superiores illas laudes amiserunt, atque in iustam reprehensionem incurrerunt. Quamobrem Sidonius Arvernorum episcopus eos truces appellavit, viros alioqui vel sola proceritate terribiles, eaque de causa Septipedes ab eodem nominatos. Tum vel ipse Orosius diffiteri non potuit motum impulsorum a Stilicone Burgundionum, lib. 7. cap. 38. ex eoque desumpsit appendix Entropianae auctor. Quin et Hieronymus, qui A. 420. decessit, deque his Burgundionum motibus in Asia agens audivit, Burgundiones inter direptores vexatoresque imperii Romani numeravit, in epist. ad Ageruchiam XI. cap. 6. Nec facile quenquam fugit, quam crudeli ingenio eorum reges fuerint, qui saepe etiam in propinquos saevierunt, multaque indigne fecerunt. Salvianus cum multa de Burgundionum motibus tradit, et haeretici nominis, quod ab Arianis acceperunt, Vandalos pariter Gothosque reos agit, nihil tale quidem de Burgundionibus speciatim pronunciauit, propterea

quod eo tempore, quo historiae scribendae vacabat, regnum Burgundionum miserum prostratumque erat.

(e) Nec tamen hoc eo spectat, ut omnes Burgundiones, Burgundionumque reges Arianae labe pollutos fuisse existimem. Nam multi eorum quoque recte de Deo senserunt, et Gundebaudi Ariani Burgundionum regis filius vera emendataque sacra amplexus est: sed ut duntaxat ostendam, eos in universum huius labis non fuisse expertes: ex quo sequitur, Francorum, quamlibet post Burgundiones ad Christi sacra adductorum, hanc eximiam fuisse praerogativam, quod sacra sibi tradita sine vitio sineque noxa tuerentur, multaque eorum in ecclesias extarent beneficia, et ampla in super opulentaque Galliae monasteria ipsis possessiones luculentosque redditus acceptos ferrent, v. Ioachimus Vadianus de Colleg. et monasteriis Galliae veteribus. Sed priusquam Christi sacra susceperunt, multa sacerdotia et episcopatus Galliae everterunt, et vi rapinisque foedarunt, Onuphr. Imp. Rom. pag. 929. edit. 1558. Distingvenda ergo sunt intervalla A. 406. et 413. Acceperunt autem novos Christianosque ritus, quum in Germania I. consisterent, opera Severi, Trevirensium Antistiti, qui ex proxima Belgica I. doctores Burgundionibus summisit, et ut Beda Anglo-Saxo tradit, gentibus primae Germaniae verbum Dei praedicavit. Vnde Socratis locus supra allatus apte congruenterque explicatur, ut civitas Galliae, quam is nominat, in Gallia Belgica vicina quaeratur, nec alia, quam Trevirensis, intelligatur, cuius Episcopus quoque innuitur Severus, certe omnium fama tam celebratus, ut Germaniae I. Apostolus diceretur. Cumque idem vastitatis Hunnorum per Atilam Gallis allatae non meminerit, eruditi non vanum indicium capiunt, Salvianum otio fere annis ante hanc impressionem ab Hunnis factam literis suam historiam mandasse.

§. IV. Postquam enim Gundicarius Burgundionum rex, magnam adeptus potentiam, beneficia a Romanis accepta, quae pace amicitiaque servari oportuit, oblivione delevit, mox ambitione sublatus, bellum superioribus maius periculosiusque excitavit, et movere regni sui terminos, armorumque fortunam tentare iterum, egredique e prima Germania, et penetrare in alienos fines, ac laceessere Belgas ausus, cum iustitiae aequitatisque laudem, tum felicitatem omnem amisit. Nam Aetius, quae erat prudentia magnitudineque animi, videbat indignam Imp. Rom. referri gratiam, armaque tempestive arripiebat, et quod ratio ususque attulit, gnave efficiebat, victoque ad ultimum Gundicario, Burgundionum reliquias pacem petentibus assentiebatur. (f) Sine dubio enim Burgundionum iste rex ad totam Galliam Romanis eripiendam spectabat, si muneri suo defuisset Aetius, Hunnorumque invidia nihil impedivisset. Nam et hos offendit adulta confirmataque Burgundionum potentia, et Aetius ea barbarorum disidia ad firmandam Romanorum securitatem adhibens, alios per alios everti cupiebat, Hunnosque

que ad bellum Burgundionibus inferendum impellebat, ut distrahendo singulos, par esset universis.

(f) Post decessum Honorii, cum quo Burgundiones super sedibus Rheno adiacentibus transegerant, surgere magis, et crescere indies, et augere gloriam, ac deinceps mutare sedes, paucorumque religionem ex utilitate aestimare conati sunt, regnanteque post Honorium Valentiniano III. nihil non tentarunt, ut in Galliae interiora penetrarent, et regnum nomenque Burgundicum in Sequanis stabilirent. Itaque in rebellium numero habiti, quod pacta convellerent, et bonitate Imp. Rom. abuterentur, pacisque conditionibus ad comiter habendum imperium latius non starent, dissolutoque more violarent, ac superioribus beneficiis sese indignos redderent, maiestatemque imperii imminuerent ac labefacerent. Ingenue Idacius, qui non sicut Mediolanensis, ut catalogus script. Graec. et Latin. anno 1674. emissus habet, sed Lemicensis in Gallia Episcopus, quique ab accuratae diligentiae viro Andrea Schotto castigatissime editus recognitusque est, (apud Ios. Scaligerum in thesauro temporum pag. 19. Chron. Idac.) testatur, motum a Burgundionibus fuisse suscitatum. Verba haec sunt: Anno X. regni Theodosii Burgundiones, qui rebellabant contra Romanos, a duce Aetio sunt perdomiti, Affert enim simul iustam querendi causam, et notat foedum dignumque rebellionem eventum. Rebellabant, inquit, hoc est, fidem pacemque violabant, et assignatum ab Honorio limitum rumpebant, superioraque eius beneficia, quae ad praestanda amicitiae vicinitatque officia apud ipsos collocaverat, malis compensabant, causamque post acceptae ab Aetio cladis ipsi sibi arcessabant. Prosper a Iosepho Scaligero editus, non tam causam, ut Idacius, quam exitum describit, atque ad an. CCCCXXXVI. sequentia tradit. Eodem tempore Gundicarium Burgundionum regem intra Gallias habitantem Aetius bello obtrivit, (Prosper a Iohanne Scharado Basileae emissus, mendose legit, obtinuit, ad annum, ut is quidem supputat, 438.) pacemque ei supplicanti dedit, quae non diu potius est: siquidem illum Hunni cum populo suo ac stirpe deleverunt. Nec multo aliter Cassiodorus, qui consulatu Augg. Theodosii iunioris XV. et Valentiniani tertii huius nominis IV. annum Christi 435. signavit. Gundicarium, inquit, Burgundionum regem Aetius bello subegit, pacemque ei reddidit supplicanti: quem non multo post Hunni peremerunt. Consentit in re, sed non in anno Prosper Pithecanus. Idacius quoque in Chronicon retulit hunc eventum, et conversum regni Burgundici statum annosavit. Anno XIII. regni Theodosii ab Aetio duce et magistro militum Burgundionum caesa XX. millia, Gothorum, qui eis auxiliaverunt (stylo aevi Franco-Merovingici. Vid. Fredegarius in epitome Gregorii Turonensis cap. 21.) VIII. caesa sunt. Equeidem Goths, prout occasio et utilitas ferebant, amicitiae et odii consilia inibant, Burgundionesque tunc adversus communem hostem iuvabant, nec temere suspicabantur, prosperos Romanorum successus regno suo esse periculosos, quam ra-

tionem etiam tenebant, attritis Romanorum in occidente rebus, praesertim quum Franci invalescebant, ut indicant epistolae, a Theoderico Ostrogothorum rege ad Gundobadum, et Hermenifridum reges scriptae, apud Cassiodorum var. lib. 3. Neque aliam sententiam, Theoderico mortuo, amplexi sunt, Francorumque contra Graeco-Romanos opem et amicitiam sollicitarunt: Franci autem commodi sui memores, hac occasione Alemannos, subiectum haecenus Gothorum ditioni populum, in fidem suam acceperunt, regnoque Alarici Vestrogothorum regis occupato, pulsique ex tota Gallia Romanis, regnum stabile ac perpetuum retinuerunt, Agathias hist. lib. 1. Gregorii Turonens. excerpta historia apud Fredegarium Scholasticum c. 25. et 28. Nempe Aetio indignis modis sublato, non habuit, Romana gens, quem barbarorum incurfioni velut obicem opponeret, prorsusque adeo superior armorum felicitas desit, Aetioque, nullo iam resistente, totam fere Europam est populatus, Procopius de bello Vandal. lib. 1. Neque sit, qui putet, fortunae duntaxat beneficio res prosperas Aetio evenisse, quando satis notum pervulgatumque est, eum consilio, astuque saepius, quam armis fregisse hostes, et Hunos, Gothos, Vandalos, Burgundiones, Francos Gallosque contra se invicem concitasse, atque hac arte, quam recondita prudentia ususque illi suppeditavit, debilitasse ac represisse. Quocirca nemo minus auspiciato, minusque prudenter imperavit, ac Valentinianus III. quod tam praecipiti consilio occidendum curavit Aetium, quoniam eo auctore imperium Occidentis, ab effusis tot ex Scythia Germaniaeque populis, hucusque firmarat. Quo factum est demum, ut caeso A. 455. Valentiniano III. Franci nemo posthac resistere posset, Burgundisque a Romanorum armis nihil postea metuendum esset, Occidentisque imperium, quod ab Augusto inde steterat, nunc plane convelleretur.

§. V. Dum haec aguntur, Burgundiones, qui regno, quod permissu Honorii XXIII. annis in Germania I. (g.) tenuerant, subverso, novas sedes in Gallia interiori, qua Sequani et AEdui iacent, a Valentiniano III. impetrarunt: (h) nec obnitebatur Aetius, quod de populo nuper bis victo, et rege fortunisque omnibus spoliato iudicabat, non magnum ab eo fore periculum, si reliquiae, quae post stragem ab Hunnis editam remanserant, servatae alio traducerentur, ut quae usui tunc futurae essent, si afflictis imperii rebus, hostes aliena calamitate elati inter se committerentur.

(g) Commode exponendi sunt scriptores, qui dum Galliam memorant, non interiorem illam, quam Rhodanus Ararique irrigant, sed Rheno coniunctam intelligunt. Nicolauus Vignierius provincias Rheno propinquas sic explicat, ut per eas Burgundiam minorem denotari velit, Chron. Burg. p. 8. Quae sententia multas ob causas mihi non probatur 1. quia pars Galliarum propinqua Rheno usu Prospersi significat Germaniam superiorem et inferiorem citra Rhenum, atque hac adiectione a Gallia interiori distinguitur. 2. Declaratur id argumento Galliae Francicae cessae, posteaque ab Aetio recuperatae, quae cum Rheno propinqua fuerit, nulla
alia

alia intelligi potest, quam Cisrhenana inferior, ut e contrario ea, quae Burgundionibus data concessaque est, Cisrhenana superior fuit. V. Prosper ad an. 429. collat. an. 414. 3. In eandem sententiam Prosperum explicat Casiodorus in Chron. sub consulatum Aug. Honorii IX. et Theodosii iunioris V. ubi quam Rheno propinquam Prosper, eam Cassiodorus Rheno coniunctam, id est, Rhenanam vocat. Enimvero extra omnem dubitationem est, Burgundiones anno 413. vel ut alii numerant, anno 414. Germaniam primam, sive Cisrhenanam superiorem ab Honorio possidendam accepisse. 4. Sidonii illorum temporum scriptoris, Burgundionem pressisse Belgicam, in Aviti Panegyrico affirmantis, interpretatio huic instituto est consentanea, propterea quod ex Germania I. proxima expeditissimaque via est in Galliam Belgicam I. 5. Ratio ducenda est muneris Severi Germaniae I. Apostoli, quod non inter Sequanos et AEduos, sed inter Germaniae I. populos ad verum patefactumque Deum revocandos suscepit et perfecit, ut ex Beda scriptore per antiquo et probò doceri potest. 6. Nec adversatur locus Socratis Burgundiones trans rhenum collocantis, non quasi non sedes cis rhenum iam tum obtinuerint, sed quia utcumque aliquid ex ora transrhenanae Germaniae adhuc tenuerunt, prioresque sedes ibi habuerunt. Per se aliqui manifestum est, Galliae Sequanicae istum ipsum locum minime convenire. 7. Absurdum, et regulis Romanorum prudentiae, adversum est, quod populum Burgundicum tunc adhuc viribus et fortuna florentem in penitiores Galliae partes recipere, quasi in sinu imperii transalpini fovere voluerit, quippe quod a ratione atque usui Romanorum maxime semper alienum fuit. Summatim non video, quemadmodum regiones apud Rhenum, de iis, quae apud Rhodanum Ararimque iacent, vel verosimili interpretationis historicae argumento dici explicarive possint.

(h.) Concessae, non occupatae: cuius suscepti a Valentiniiano consilii haec ratio fuit, quod pertimescendum esset, ne, si prorsus destituerentur, foedere se coniungerent transrhenanis, viribusque postea refectis, instammati magis exardescerent, parvaque ex scintilla maius incendium excitarent. Quod ne eveniret, ab his seiungendos duxit, ut recepti in penitiores Galliae partes, fidem amicitiamque imp. arctius devincerent, et, ubi opus esset, contra externos hostes iuvarent. Enimvero AEtius, qui dividere populorum studia, usu pariter et rerum praeteritarum eventu docebatur, sine dubio huius sententiae auctor fuit, ut quia in universum excindi non possent, a reliquis transrhenanis in perpetuum divellerentur. Cum enim Stilico, vasto ingenio Vandalus, perfide eos ad invadendum imperium concitasset, non potuit aliter Honorius, quin ad sananda imperii vulnera pacem pariterque novas sedes cis rhenum eis concederet, ne horum motus caeteris reipublicae hostibus novas vires alimentaque daret. Melius contra AEtius sensu, rectiusque svasit, ut restincta sopitaque victribus suis armis audacia, recenti nunc quoque victa beneficio in posterum conquiesceret, populusque is Romanorum fidei et amicitiae se permitteret, totumque daret. Hoc magis, quod aliquoties magnum honestumque eius fructum cepisse se, animo tenebat.

Saepe

Saepe nominatus Vignierius non multum abit, quum existimat, Aetium, cur remitteret Burgundionibus iniurias, spe auxilii contra Francos ferendi inductum fuisse Chron. p. 11. Contra alii putant, maius eius rei momentum fuisse in iusto metu, ne ad transrhenanos se adiungerent, collectisque deinceps viribus, vehementius commoverentur. V. Bucherius p. 492. Praesertim cum eo tempore denuo insurgerent Franci, Galliamque peterent, et Treviros praecipue vastarent. Vid. Stumphius Chron. Helvet. lib. 4. cap. 25. Quae est quarta illa et fatalis Augustae Trevirorum everfio, quam prudens et religiosus Massiliae sacerdos graviter annotavit. Non agitur, Treverorum urbe excellentissima, sed quia quadruplici est everfione prostrata, de gubernatione Dei lib. 6. p. 211. Respicit morem scenicum tunc temporis in Gallia passim receptum frequentissimumque, adeo ut Christiani homines a sacris sese abstrahi ad ludos quam saepissime paterentur. Nunc vero rebus Francorum irruptione conversis, non id agi apud Treviros, eo quod excisa, nil nisi vastam solitudinem ostendat. Eodemque libro notat Romanos, sua culpa in tantas difficultates delapsos, ut specie munerum tributa Franci penderent, quod cum obscuraret Rom. imperii gloriam, Aetius instauratis ductu suo rebus, omnes vires consiliaque ad Francos depellendos converterit, et Burgundionibus etiam ad perficiendum inceptum uti voluit, si persequi belli viam, invidiamque effugere, et vitam contra insidias et adia suorum firmam servare potuisset.

CAPVT III.

DE BURGUNDIA SEQVANICA, SIVE
REGNO BURGUNDIAE VETERI.

Post has fortunae vicissitudines, Romani Burgundionibus benigne acceptis, opportunam commodamque habitandi rationem comonstrarunt, et agros apud Ararim Rhodanumque optimos atque fertiles addixerunt, tamque liberales utilitatis publicae causa se praebuerunt, ut cum intelligerent, quod commodum quive honor eis tribueretur, tum aestimarent, hunc datum esse referendae gratiae locum, ut, si qua postulare occasio, utilem imperio operam navarent. Nihil recusabant Burgundiones, praesentique fortunae se accommodabant, parati ad id genus beneficii accipiendum, quod inclinatis bello rebus nullum auspiciatius praesidium afferri potuisset, et laetior, atque sperassent, superiorum rerum exitus fuisset. Itaque promptis paratisque ad vertendum solum animis iter ad Sequanos faciunt, remque publicam concludunt, et novis legibus institutisque ornant, et priora damna cum novis emolumentis computant, pristinasque calamitates oblii, cum regno iam instituto nomen quoque Burgundiae iis in oris auspiciantur, (a)

(a) An-

(a) Annorum reſte partienda ſunt intervalla, in re praefertim obſcura, multisque difficultatibus impedita, cum ſaepe ſcriptorum inopia, interdum et diſſenſio eſt, nec ſine labore et caedio quaedam perquiruntur, niſi eorum rationes apte congruenterque colliguntur. Proinde ut notis numerisque temporum ordiar, Burgundiones poſt commotos anno CCCCVI. * Vandalos, quorum fortunam prope perditam Alani, poſtea Burgundionibus comiuncti ſuſtentarunt, anno CCCCXI. et CCCCXII. ſine dubio adhuc trans rhenum conſiſtebant, eorumque rex erat Gundicarius, a Stilicone ad invadendos imperii fines incitatus, qui Iovino tyrannidem occupanti ſtudium operamque attulit, occaſionemque labefactandi Occidentis imperii arripuit, cauſamque hanc ſuae quoque utilitatis gratia diligenter egit, cum Honorius imp. tam perturbato rerum ſtatu ſive ceſſione provinciarum redimere pacem, ſive earum derelictione omittere bellum cogereſſet. Olympiodorus apud Photium ſcribit. *Ἰωβίνου ἐν Μουδιᾶκῶ (Μογυντιακῶ legendum) τῆς ἐπίρας Γερμανίας καὶ πρὸς τὴν Γαλασίαν τῶν αἰλανῶν, καὶ Γαμπαιῶν, ὃς Φύλαρχος ἐχρημάτιζε τῶν Βαργυντιῶν, τὴν αἰνηροῦν.* ** Conſentit Renatus Profuturus Frigeridus, cuius fragmentum ſuperreſt, qui ſequentia poſteritatis memoriae ſervavit. Vixdum, inquit, quartus obſidionis Conſtantini menſis agebatur, cum repente ex ulteriori Gallia nunciū veniunt, Iovinum aſſumpſiſſe ornatus regioſ, et cum Burgundionibus, (Tunc adhuc in Germania barbarica, ſive transrhenana degebant.) Alamannis, Francis, Alanis, omniſque exercitu imminente obſidentibus, ita acceleratis moris, referata urbe Conſtantinus deditur, apud Gregorium Turonenſem lib. 2. cap. 8. Conf. Sozomenus lib. 9. hiſt. eccl. c. 13. 14. 15. Hæ turbidæ imperii rebus excitī Burgundiones, Honorio imp. cui viſ ac potentia huius gentis certe ſuit formidabilis, regiones rheni coniunctas in pignus concordiae offerenti libenter conſenſerunt, ac deinde anno CCCCXIII. (Proſper apud Scaligerum notat An. 414) auſpicio ductuque Gundicarii regnum condiderunt in Germania cürhenana, quod conſulatus Fl. Luciani, cuius collega deſtinatus foedo ſupplicio periit, luculenter deſignat. Eſt autem tunc Burgundiones cürhenanas Germaniae oras incolabant, regemque habebant, tamen Burgundiae nomen Germaniae primae non indiderunt, neque antehac Germaniae transrhenanae impoſuerunt, et ſi poſtea Franci Burgundionibus

Bb

dioni-

* Argumento huius epochae eſt conſulatus Arcadii VI. et Probi, ſed Proſper, qui apud Scaligerum in theſauro temporum eſt, annum 407. nominat. Marcellinus Comes an. 408.

** Iovinus in Moguntiaci (apud Moguntiacum) Germaniae alterius (Cürhenanae primae) urbe ſtudio Goaris Alani, et Guntiarli, qui Praefecti (Principis) Burgundionum munus tenebat, tyrannus renunciatus eſt, in excerptis apud Photium p. 183. Vbi nota uſu Graeco-Romanorum τὸς ὑπὲρ τὸν Ρῆνον non denotari nomine Germanias. Nec itaque Germanias vocabulo τὴν κατὰ Γερμανίαν, ſed ſuperiorem cis rhenum dicit. Ἰππάρχου vocat Guntiarium, quia regis nomen proprie et per eminentiam ad τὴν τῶν Ρωμαίων βασιλείαν pertinebat.

tionibus a Moeni limite in Germaniam cisrhenanam I. profectis succedere, nomenque reliquerunt, quod ad omnem posteritatis memoriam transmissum hodie durat. Anno autem, ut colligo, CCCCXIII. egressis inde Burgundionibus, Franci ex Geldria sive ultima Batavia oriundi, et irruptionum successibus clari, transrhenum habitaverunt, et reliquias ad Moenum sedes, quas ipsi Septentrionem versus proxime contingebant, in suam ditionem redegerunt, initiumque hoc Franciae in superiori transrhenana ora, quae corrupto post nomine Franconia dicta est, auspiciis fecerunt. Pars in inferiori transrhenum limite consistebat, et Germaniae Cisrhenanae II. incumbat, cuius possessionem, consentiente Honorio Imp. A. CCCCXXIX. (Prosper apud Scaligerum 429.) COSS. El. Felice et El. Tauro adpta est, ac post varias deinceps rerum commutationes, rebus prosperis instauratis, penetravit in Galliam, sed quo potentiae ibi constituta, regnum Franco Gallicum inchoavit. * Caeterum Burgundiones, ex quo Germaniae I. finibus excefferunt, ampliusque regnum animo conceperunt, super atque anno CCCCXXI. Hunnis; (Vid. Pontus Heuterus rer. Burgund. lib. 1. ed. Lovan. Vignierius Chr. p. II.) struere ad maiora gradum, et oppugnare ditionis Romanae provincias, pacemque a deo cum Honorio factam violare coeperunt, iussu Valentianiani III. in eos movit Aetius, et anno CCCCXXXV. (Congruit Era Coss. quam exhibuit Cassiodorus.) (Prosper vulgaris CCCCXXXVI. nominat,) traclis in societatem Francorum stipendiariis, iusto praelio vicit. Inde pacem supplices petunt, nec repudiat condiciones Aetius, postulatque, ut Romani nominis auctoritatem sequantur. Simul res statumque salva eis fore promittit, et in Galliae interiora, ubi Segvani, Aedui et Allobroges habitant, traducit. Etsi vero alii fere alios annos supputant, tamen mea cum plerisque et temporum scientia eximius viris opinio est, Burgundiones septem annis post, quam ab Aetio victi erant, Sabaudiam finitimamque oram obtinuisse, atque hinc ulterius ad Ararim Galliamque Lugdunensem processisse, sed antequam eae sedes attributae sunt, veres superiores recentis hac clade attritas utcumque refecisse: deinde ipsis fucata licet ex mente Romanorum pace compositis supervenisse Hunnos, belli superioris memoria offensos, aetiusque ab Aetio ad ultionem stimulos: his igitur rebus praelio utrinque conferto, maiorem accepisse eladem, regemque Gundicarium cum stirpe pariter et ingenti suorum multitudine amisisse: debinc cum hostes ** Franci Hunnique bellum face-

rent,
 * De Francis vid. Procopius lib. 1. de bell. Goth. eorum finitimos vocat Armorichos, quos vulgo, sed perperam Arborichos legunt. Fuitque primus Francorum rex Pharamundus, quem regnasse A. 417. indubitato coelestis characteris argumento probat doctissimus Gottofr. V. Vendelinus. Minime vero negari debet, Francos etiam ante Pharamundum habuisse reges, sed primum cis rhenum fuisse Pharamundum. Nova autem et vera Franco-Galliae epocha constituenda est in Childerico Merovaei, qui totam prope Galliam Romanis eripuit, filio, apud Fr. Hotoman. in Francogallia cap. 5.
 ** A. CCCCXLII. quo scribere desit Salvanus. Patetque id, si ad annos 435. qui epocham cladis ab Aetio acceptae denotant, 7. anni adiciantur, unde epocha trans-

rent, in Sabaudiam proximamque agrum, annuente Valentiniano III. transisse, nec nisi reliquias maximi et nuper florentis populi ex ea strage superfuisse, quibus, mora temporis forsitan, ad ingenium redituris, coniungendi se occasio cum Francis praecisa est, tempestivo sane consilio, et metu, quum futura providentur, non vano. Vix autem se collegerant, viresque consumtas quodammodo reparaverant, quum Attila in eos duxit, et vires ex superiori, quam Aetius ipsis attulit, clade reliquas porro ita confecit, ut posthac pristinum robur, pristinumque potentiae splendorem recipere non possent. Vid. Prosper Vulgaris, Eusebii et Hieronymi Chronico subiunctus, in quo legimus, Gundicarium Burgundionum regem, quem intra Gallias, * obriverat Aetius, pace ab eodem accepta non diu esse potitum, siquidem illum Hunni cum populo suo ac stirpe delevisent. Scripsit, non diu: ut vel haec verba indicio esse possint, Gundicarium regem non modo non interfuisse praelio Catalaunico, quod multi recentiorum tradunt, sed ne posteriori quidem cladi, quam Aetio reconciliatus, ab Attila cum Romanorum amico, acceperat, superfuisse ac supervixisse. Certe ergo A. CCCCXXXVI. caesus erat Gundicarius, atque adeo in Sabaudiam, et interioris Galliae regiones minime traductus fuit. Cassiodorus, quum in eandem sententiam scribit, testis est, Hunnos non multo post Gundicarium, de quo ibi loquitur, peremisse. Non multo post, inquit, ut comprobet, non magnum spatium inter Aetii Attilaeque reportatam de Burgundionibus victoriam intercessisse, id est, non plus anno, ut apud congruensque temporum ordo servetur. Idacius, ut pleraque in eo non satis explicata sunt, de caede Gundicarii nil prodit, et in temporum rationibus saepe est confusus. Prosper Pitheaeus magnum affert Prospero vulgari pondus et pronunciat, universam pene gentem Burgundionum cum rege per Aetium deletam. Quod ita accipi debet, ut rex per Aetium deletus dicatur, quem per alios delevis, quando Hunnos concitavit, qui inquietum hunc regem tandem deleverunt, populumque Burgundicum tantum non exciderunt. Hermannus Contractus Comes Veringensis, qui anno 1013. natus, anno 1054. mortuus est.

Bb 2

cum

transitus in Sabaudiam Genevensemque Agrum conficitur 442. Sunt tamen, qui A. 443. numerant, annumque cladis I. Burgundionum 436. assumunt, septenauiumque addunt, ut epocham translati ulterius Burgundionum populi componant. Ego autem A. 436. clade Burgundionum ab Hunnis accepta insignitum puto, alioqui sane liquet, scripsisse Salavianum ante illatam ab Attila Hunnorum rege vastitatem.

* Inquit, Gundicarium sedibus suis non contentum ex Germania I. movisse, Romanosque infestasse, atque adeo intra Gallias, id est, in conatu eas occupandi, sedesque propagandi ab Aetio victum, nec diu post, nempe anno inter cladem ab Aetio et Attila acceptam elapso, deletum. Quo tempore Burgundiones nihil in Sabaudia, nihilque inter Araris Rhodanique limites vel occupatum, vel a Romanis concessum tenuerunt. Hinc sententiae nostrae non officit, si intra Gallias de Gallis non Rheno coniunctis, sed ulterioribus exponatur.

cum Cassiodorum secutus memorat, visum ab Actio Gundicarium, tum statim haec subiungit: quem Huni post peremerunt, in Chronico ad an. 435. Ita vero habent Codices Vrsifianus et Pistorianus: multum vero discrepat codex Canisianus, et Prosperi, cuius potissima hic auctoritas est, * verba in notatione temporis retinet, et pace ab Actio concessa non diu potitum testatur. Florit autem Hermannus noster, imperante Henrica III. Saliquo, qui in serie Imperatorum Roman. fuit secundus, atque adeo hunc denotavit Henricus Canisius, quum Hermannum ad tempora Henrici imperatoris secundi refert, antiq. lect. tom. 1. pag. 431.

* Perperam autem pro obtrifit, ibi legitur obtinuit, uti hoc legere etiam licet in Prospero Sighardi. Vid. annot. supra.

§. II. Dum haec fortuna est Burgundionum, oppressio rege non modo nihil in Romanos moliri, sed ne suis quidem viribus commoda dignitatemque pristinam instaurare, remque publicam a vi et externo imperio defendere potuerunt. Quare eorum reliquiae sine rege, sineque praesidio erant, et incertae futuri sortem suam expectabant, facile periturae omnes, nisi Romanis aliunde periculum extitisset, quod certe Burgundionibus saluti fuit. Iamque duo terribiles et validi hostes in armis erant, Romanosque infestabant, quum Burgundiones, quibus sive excidium, sive servitus impendebat, foedus externarum gentium circumspicere suspecti, a Romanis in societatem admittuntur, atque in ultiores Galliae regiones transferuntur. Quibus vero conditionibus id factum sit, a nemine perscriptum est: id vero dubitatione vacat, resque ipsa et eventus locuples actorum testis declarant, certis servandae fidei ferendique auxilii conditionibus recte quidem et prudenter fuisse receptos, quia non erat committendum, ut eo tempore, quo omnia motibus plena erant, populus iste, data occasione nihil non ausurus, ad desperationem adigeretur. Itaque post decessum Gundicarii (b) oblitteratam prope superioris regni dignitatem instaurant, Romanisque veteri amicitia et foedere iuncti, fortunae temporumque difficultates emendant, et aequam communemque libertatem honestissimis institutis tuentur. Atque haec regni Burgundici, quod inter Germanica primum religione cultum est, quodque ob nobilitatem gentis nomen semper insigne habuit, laeta auspiciataque initia fuerunt.

(b) Erepublica fuit consilium, quod propter periculum a vicino metuentium in tempore susceptum est, quod cum res ipsa, tum factorum eventorumque consensus declarat, ut quum Burgundiones intelligerent, regnum se velut precarium a Romanis accepisse, his rebus de amicitia et praestandis officiis commonerentur, ut perturbato temporum statu ne paterentur a vicinis sollicitari se ad res novas, et nil contra imperii dignita-

gnitatem facerent, de caetero iure legibusque suis uterentur. Pontus Heuterus, qui scribendis rerum Burgundicarum commentariis multam sibi laudem comparavit, excepto quod ultimorum, sed obscuritate impeditorum temporum intervalla non recte semper distinxit, et regnum in cisrbenano limite collocatum cum regno in Araris Rhodanisque fines traducto, haud idonea Prosperi, et scriptorum aetate proximorum interpretatione confudit, duo Romano Burgundicae transactionis capita enarravit, I. ut Araris ac Rhodanus Burgundici regni limites manerent. II. Ut * Gundecus Romanis omnibus in bellis Burgundionum auxilia mitteret, *rer. Burgund. l. 1.*
 Qua ratione sequitur, ut Gundecus primus Burgundiae rex dicatur, quando id pro vero sumitur, quod praeter Heuterum per plures alii de Gaudeco affirmant. Guilelmus Paradisus coepta in Burgundia regni initium a Gundeco, quem Gundiocum nominat, arcessit, annumque eius rei 414. supputat, *annal. lib. 1. Chap. du premier Roy de Bourgogne nomme Gundiocby.* Sed praeterquam quod eius Chronologia sibi non constat, res ipsa quoque non patitur, ut eam sententiam amplectamur, quando ex idoneis probisque monumentis constat, anno 414. Galliam rheno coniunctam Gundiocum fuisse sedem, inde postea egressum, in fines Ro. imp. incursiones fecisse, at bis victum, in postrema pugna, quam cum Hunnis commisit, cecidisse, atque adeo insigni temporis intervallo ante assignatas Burgundionibus (apud Ararim Rhodanumque sedes, atque una ante coeptum Burgundiae nomen, regnumque ibi conditum, vivere desisse, et quod his consequens est, illic nunquam regnasse. Et tamen Iohannes Stumpfius *Chron. Helvet. Gundicarium inter primos Burgundiae reges numeravit, lib. 4. Chron. Helvet. cap. 52. Nicolaus Vignierius** non quidem dissimulat incertum esse, quo tempore Gundicarius vivere desierit, sed ideo non affirmat, regnum ex Germania cisrbenana in Sequanos AEduosque protulisse. Nam si Prosperi Cassiodorique testimoniis standum est, Hunni Gundicarium prius peremerunt, quam Burgundiones regnum in interiori Gallia condiderunt. Diversus autem est Gundicarius a Gunderico Vandalorum rege, qui anno CCCCXVI. e vita migravit, ut auctoribus Idacio et Isidoro constat.*

* Fredegarii epitome, cuius auctor non est Gregorius Turonensis, siquidem ex Gregorio Turonensi eam concinnavit Fredegarius Scholasticus, cap. XI. Gundebandum nominat, quem Gregorius Turonensis lib. II. hist. cap. XXIX. Gundeuchum nominavit. P. Diaconus Gundubadum, multi Gundicarium, alii Gundiocum appellant.

** Chron. p. 12. At p. 22. ibidem sumit pro vero, in Clodomaro familiae Gundiocum finem fuisse. Quo posito, Prosper et Cassiodorus laxae et *υπερβολικως* contraque simplex et proprium narrationis historicae genus interpretandi erunt, nisi Gundicarius a Gundeucho diversus, atque adeo ex alia familia oriundus statuatur.

§. III. Regum vero, qui apud Araris Rhodanisque confluentes potentiae sedem statuerunt, series successioque per est incerta, propterea quod de Gundicarii genere non idem omnes tradunt, quum alii id sublatum prorsus extinctumque affirmant: alii contra quaterna sobole auctum referunt, siquidem

dem Properi Gundicarius nomine Gundeuchi a Turonense appellatur. Verum quia Prosper centum annis Gregorio Turonense antiquior, plane satis et aperte commemoravit, Gundicarii stirpem ab Hunnis excisam esse penitusque eversam, omnino causa est, cur existimare liceat, reges Burgundiae ut nunc primum dicti sunt, ex alia, quam ex Gundicarii stirpe fuisse orundos. Vtunque sit, omnes tandem huius nationis reges nec modum potentiae tenuerunt, et inter se commisi, Francorumque aemulationi impares foedissime corruerunt. (c)

(c) Paulus Aemilius regum Burgundiae mores cum insaufis fatalibusque disfidis et crudelitate coniunctos descripsit de reb. gest. Franc. lib. 1. Sine dubio hoc respexit Bonifacius, qui ex Anglia in Fresonum Francorumque oras venit, * Moguntiaeque et Traiecti ad Rhenum Antistes evasit, Germaniacque Apostolus dicitur, quum Athelbaldum Angliae regem sumto a Burgundionibus exemplo, a corrupta licentiorique vita debereatur, et talem insuper fortunam ipsi praedicat, qualis Hispaniae, et Provinciae, et Burgundiorum populis contigit, quae sic a Deo recedentes fornicatae sunt ** donec iudex omnipotens talium criminum ultrices poenas per ignorantiam legis Dei, et per Saracenos *** venire et facere permisit, ad an. 745. Vid. Abr. Ezovius hist. eccles. lib. VIII. Et vero Gundeuchi Burgundionum regis liberi caedibus et exilio in seipsos saevierint, prorsusque a maioribus degeneraverint, legere licet apud compilatorem gest. Francorum cap. 11. Gregorium Turonensem l. 2. hist. c. 28. De Gundealdi impietate etiam communi consensu scriptores tradunt, quem non obscure designavit Agobardus lib. de duello ad Ludovicum Pium. Unde non poterat non ruere in deterius regnum, quod neque pietate, neque concordia firmabatur, excitatis mox in aemulationem Francis, de quibus tunc dici consuevit. Τὸν Φεργκὸν Φίλον ἔχοις, γείτονα σὺν ἔχοις. **** Ad intelligendam vero priscorum Burgundiae regum familiam facit subiecta genealogia.

- * A. DCCXLV. Zacharias Ro. Pont. qui Carolovingis regnum Franciae, quod tunc Childericus Merovingus tenebat, presantibus operam navavit, A. Franc ad an. 752. Bonifacium creavit Archiepiscopum Moguntinum. Vid. Merfæus in Arch. Mog.
- ** Innuat Arianam impietatem, qua Gothi, Vandali Burgundionesque se foedarunt. Vid. Fredegarius Gregorii Turonensis epitomator c. 9 et ipse Greg. Turonensis hist. l. 2. c. 9. ubi haec scribit. *Burgundiones quosque Arrianorum sectam sequentes habitabant trans Rhodanum.* Conf. lib. eiusdem c. 32. et 34. Add. Paradinus, qui Gundiochum labe Ariana infectum tradit, anal. Burg pag. 16. Quod tamen de universa Burgundionum gente non affirmat, et contrarium quoque ex Adone Viennense constat, qui Sigismundum Christiana pietate imbutum fuisse testatur p. 168.
- *** Hispaniam Saraceni A. 712. invaserunt, ac deinceps Hispalim, Cordubam, Carthaginem novam occuparunt, nec nisi ab An. 900. VVestrogothi rem gerere feliciter, seque in libertatem vindicare coeperunt. Vid. Hisp. Scriptores.
- **** Francum amicum habeas vicinum ne habeas, apud Eginhartum de vita Caroli M. cap. 16. et apud Conradum Urspergensium ad A. 768. Nisi quod ille ἔχοις, hic ἔχοις in optandi modo, et sine dubio rectius scripsit,

* Adoni Viennensi Gundoveus dicitur, Chr. pagin. 168. Vulgo cum Gundicario idem statuitur, eo quidem modo, ut Filius Gundefili, Athanarici Nepos, dicatur. Alii Athanarici Pronepotem faciunt. Vnde explicari possunt loca apud Fredegarium cap. 11. et Turon. lib. 2. cap. 28.

** al. Gundebaudus, item Gundebatus, al. Gundobadus: hinc lex Gundebada, sive Gundobada, pro lege Burgundionum, in LL. Langobard, atque apud Hincmarum et Agobardum, conf. gest. Franc. epit. c. 17. seqq.

§.IV. Sub id tempus Alani Burgundionum socii, unaque religionis sententia et voluntate coniuncti, eadem quietis fiducia in novas sedes profecti sunt, ac tamdiu res suas tutas habuerunt, donec ii pacem retinebant, quorum fortunam sequebantur. (d)

(d) Alani Valentini, sive Sambidenses cum Burgundionibus in Germania I. consisterunt, eademque sacra amplexi sunt, et itineris expeditionisque comites fuerunt, unamque cum his fortunam subierunt, et verosimiliter in unam gentem attentionemque cum ipsis coaluerunt, vel hoc argumento, quod, postquam in ulteriorem Galliam translati sunt, Burgundionibusque ut alias in Germania Cisrhenana, ita et in Rhodani finibus permixti aethiisque coniuncti habitaverunt, nulla eorum deinceps mentio occurrit. Tum vero Prosper Pitheaeus confirmat, iis deserta Valentinae urbis rura, quae in Delphinatu apud Rhodanum quaerenda sunt, tradita fuisse. Nam per se patet, Alanos, qui cum Vandalis in Hispaniam effusi, Emeritanam et Gallaeciam provincias aliquandiu incoluerunt, hoc loco esse alienos. Iornandes indicat, post decessum Valentini III. Gallias infestasse, de rebus Geticis p. 127. Quo tempore cisi Burgundiones, iam tum sedes in Sequanis AEdusque tenerunt, Alanique illi, de quibus diximus, una regni pacisque societate coniuncti fuerunt, tamen sibi

sibi constat Iornandes, alios, quam Valentinus nostros inueniens, ac forte eos, qui post Vandalorum in Hispanias migrationem relictii erant. Procopius a Vandalis in societatem adscitos, Gothicum genus vocat, lib. 1. Vandal. Quos Salvianus a Gothis stricte et ut quatuor insignioribus illius aeco nominibus appellati sunt, distingvit lib. 7. pag. 273. Vbi tamen alii legunt, Alemanni, mea opinione rectius. Contra quam apud Turonensem lib. 2. hist. cap. 9. pro Alamannorum sine dubio legendum est Alanorum, quandoquidem Goar, cuius ex Renato Profuturo Frigerido meminit, rex fuit Alanorum, quem secutus est Sambida, unde Alani hi Sambidenses, qui perinde ac Vandali Burgundionesque ritus Arianos amplexi sunt, nominantur.

CAPVT IV.
DE FINE VETERIS BURGUNDIONUM
REGNI, AC PRIMORDIO IBIDEM SUPREMI DOMINII FRAN-
CORVM.

CUM hoc loco res Burgundionum essent, poterant quidem beneficio fortunae uti, pacemque seruire, et florentem regni statum, nuper a caede AETII auctum concordia firmare, Francorumque animos necessitudine et amicitia maiorem in modum conciliare. Quod dum sive alienati aemulatione potentiae, quae inter necessarios maxima acerrimaque est, sive impediti invidia, quae socios finitimosque saepissime in bella concitat, positoque metu, libidini affectuum indulgent, ruuntque in se invicem, et multa crudeliter faciunt, nec sanguini suo parcunt, causa occasioque belli datur Clodovaeo, quippe non passuro opprimi Godegisilum, natu minimum Gundechi filium, ne, si eius causam negligeret, a Gundebaldo fratre natu maximo opprimeretur. Quod cur faceret, multas et graves cum affinitatis et vicinitatis, tum foederis aequitatisque rationes habuit, atque adeo honesto consilio Godegisilum tuendum suscepit, iniustosque Gundebaldi conatus praevenit, ac tempestive impedit, quo minus in eum acerbius consuleret, et saevum sanguinariumque animum expleret. Omni iure enim cavendum duxit, ne idem Godegisilo, quod ipsius fratribus Chilperico et Gundimaro indigne premissis, eveniret, totaque regni Burgundici haereditas contra promissi fidem, contraque pactiois ius ad Gundebaldum, crudelitate instrumenta potentiae quaerentem, devolveretur. Itaque pro charitate in eam stirpem, proque necessitudine nuper contracta, querelae interpellationesque Godegisili apud Clodovaeum valuerunt, ut eum foedere sibi coniungeret, occasioneque pariter recuperandi illius iuris, et frangendae Gundebaldi potentiae uteretur. Praesertim quum recogitabat, ambitionem

nem Gundebaldi crudelitate firmari, iamque ex ruinis Fratrum auctam vehementer sibi ipsi esse pertimescendam, quando rerum usu didicerat, Burgundiones post interitum AEtii maiora agitarasse, promissa etiam utilitatis causa violasse, iniurias praeterea fratrem fratribus intulisse, et nomen munusque regium polluisse. Hinc vero existimare posse, quid sibi metuendum sit, si odii contentionumque causae inter finitimos existerent, quae eo frequentiores futurae essent, quo maiore dominandi cupiditate inflammaretur Gundebaldus, qui contra morem comitatemque vicinorum regum invitus sibi Chrotildem eiocasset, dotemque petenti difficilem se praebuisset. Quamquam in contrariam sententiam dixit Gundebaldus, Clodovaeum summo studio id operam dedisse, ut suspiciones ac discordiae alerentur, litesque nuper coeptae bello Gundebaldi partibus exitioso disceptarentur. Eam ad rem perficiendam Clodovaeus ab uxore Chrotilde (a) instigatus est, neque ei post tot clades Romanis illatas, iniucunda haec occasio accidit, quod ab externo hoste sibi non timebat, quum mortem suorum, inter quos etiam Chilpericus Chrotildis pater fuit, opportune iam ulcisci poterat, crescereque ex Gundebaldi ruinis, et maius capere incrementum.

(a) *Aimoinus de gestis Francorum lib. 2. cap. 3. significanter indicat animum Chrotildis vindictae cupidum, quod non modo maritum Clodovaeum, ut ratione eventorum colligitur, sed filios quoque Clodomirum, Childebertum et Clotharium ad ulciscendos invadendosque Sigismundum et Godemaram, Gundebaldi filios incendit, veteri pariter et novo odio, recenti Sigismundi scelere suscitato, Gregorius Turonensis lib. 3. hist. c. 5. 6. Gesta Francorum epitomata cap. 19. 34. Iohannes de Bussieres hist. Franc. lib. 1. pag. 45. Altius vero belli huius causa repetenda est ab aemulatione potentiae, quae nusquam magis se prodit, quam inter vicinos et foederatos, ut hactenus fuerant Clodovaeus et Gundebaldus. Vicinos fuisse, extra controversiam est: foederatos fuisse, ex Isidoro Hispalense videtur posse colligi, quum tradit, Gundebaldum capta Narbona, Gesalicum Gothici sanguinis principem Gallia expulisse, in Chronico Gothorum Era DXLV. cui respondet A. Cb. DVII. Nihil autem id faciendum suscepisset, propterea quod Narbona, quam Gundebaldus notho Alarici filio Gesalico eripuit, ditioni Clodovaei subiecta est, nec dubito, quin praedae spes Gundebaldum illexerit, atque in belli contra Gothos Aquitanos societatem facile pertraxerit, quando ea mens Gundebaldo fuit, ut habendi cupiditati nec modum faceret, nec finem. Dehinc fugato in Hispaniam Gesalico, convenit ei cum Theodorico notho Clodovaei M. filio, ut Arelaten, quam VVestrogothi in potestate tenebant, obsidione cingerent, adituque Rhodani Ostrogothos, VVestrogothorum iura defensuros, prohiberent. Iamque Franci et Burgundiones Arelatensem urbem premebant, cum Theodorici Ostrogothorum rex, libbam Ducem laborantibus popularium rebus summisit,*

caesisque ad urbis pontem Franci, Arelaten periculo liberavit. Eam in sententiam graviter scripsit Cyprianus, qui vitam S. Caesarii Archiepiscopi Arelatensis edidit, liberationemque hanc in parte divini beneficii posuit multumque celebravit. Nos quidem, inquit, credimus et confidimus in Domini misericordia, fide et precibus B. Caesarii id effectum esse, ut ipsius temporibus ita obsessa sit ab hostibus civitas Arelatensis, ut tamen nec capi potuerit, nec praedae patere. Atque sic deinde a VVifigothis in Ostrogothorum ditionem pervenit, hodieque in Christi nomine paret clarissimo regi Childeberto, ut possit de ea quoque dici: Transierunt de gente in gentem, et de regno ad populum alterum, et non permisit Deus sub illo hominem nocere Arelatensibus suis. *Hactenus scriptor vitae Caesarii Cyprianus, quo plura ad hoc argumentum pertinentia describere non vacat. Etenim iam nemo non intelligit, rege Theoderico Arelaten in Ostrogothorum ditionem pervenisse, atque ita nec Francos, nec Burgundiones Galliam Arelatensem proximamque Massiliensem et Narbonensem occupasse, ditionemque suae subiecisse. Atque huc respexerunt Cassiodorus in Chronico COSS. Venantio iuniore et Celere, qui signant A. C. 508. et Var. lib. 1. ep. 24. ubi Gothos ad expeditionem Gallicam excitat, l. 4. ep. 17. quum ad Ibam (alii Hibbam, alii Ibbam legunt) Narbonae rectorem scripsit, lib. 8. ep. 16. ubi acre praelium Francos inter Gothosque commissum memorat, et solutam Arelates obsidionem subindicat: conf. Iornandes * de reb. Get. p. 142. edit. Lindenbrog. Procopius ** bell. Gotb. lib. 1. edit. Hoesehel. p. 185. 186. edit. Hervag. p. 31. Victor Tununensis nihil hac de re in COSS. Venantio et Celere memorat, excepto quod marginalia, ut vocant, Chronico eius adscripta hanc praelii fatalis epocham, videlicet Alarici exitum, et regni Tolosani ruinas commonstrat. Sed quae postea initia causaeque fuerint belli, inter Francos, Burgundionesque gesti, paucis aperiam. Nam Franci foedere fuisse iunctos, et quum res postulabat, auxilium tulisse iam dixi, et autore Cypriano confirma-*

* Iornandes recte habet, sibi que constat, dum superatos prostratosque Francos scribit, sed cum de numero addit, XXXM. eorum caesa, odii in Francos postulatorum praesertim quum Procopius nihil tale prodit. Iornandi vero assentitur Paulus Diaconus in app. Eutropiana. Contra non definit eum haud verosimilem numerum Cassiodorus in Anastasio, Era COSS modo signata.

** αὐτός (Θεοδῆρος) Γαλλίας τὰ λοιπὰ ἀνεσώρωτο. Ipse (Theodericus) reliquam Galliae partem recuperavit. Quod congrue explicandum est I. ut Galliae parti mediterraneo et montibus Pyrenaeis finitimae intelligantur. II. Tales Galliae sunt Arelatensis, Massiliensis, Narbonensis et Novempopulana Pyrenaeis montibus adiacens. III. Quod de recuperatione additur, id eo spectat, ut innuatur ius postliminii propter dominium, quod proxime illic habuerunt VVestrogothi, qui Ostrogothorum fuere propinqui et populares, quique nuper sub rege Alarico, cuius focer fuit rex Ostrogothorum Theodericus, floruerunt, sed eo post in pugna, quae in campo Voeladensi conferta est, amisso, regno fortunisque a Francis sunt eversi. Vid. gesta Franc. epitomata cap. 17.

vi: sed vero etiam dissidia habuisse, et decertasse, vel solus comprobare potest Gothorum rex Atalaricus apud Cassiodorum var. lib. 8. ep. 10. Prius autem, quam cum Francis commissi sunt, cum Torismundo VVestrogothorum rege bellum gesserunt: sed ab eo in ordinem redacti, auxiliares ipsique devoti fuerunt, quod affirmat Iornandes de reb. Get. p. 126. Devotos autem nominat iniquo (quod vulgo inaequale dicunt) foedere coniunctos, certisque conditionibus ad auxilia officiaque praestanda obligatos, nempe ab eo tempore, quo a Torismundo victi, tributum daturus se promiserant, vid. Pontus Heut. rer. Burg. lib. 1. Deinceps Euricus VVestrogothorum rex Burgundiones subegisse traditur, apud Iornand. de reb. Get. p. 129. Quoniam vero tunc Franci magnis viribus in Galliam irruebant, novis his motibus ea tributi confessio impedita est, nec quidquam eo nomine Burgundiones, regis Theoderici antehac socii, contulerunt, Heuterus d. loc. Quin et Theoderico, cum ad condendum in Italia regnum animum adiceret, bello Odovacris distracto, Gundebaldus Liguriam invasit ac diripuit, plurimosque captivos in Galliam abduxit, v. Paulus Diaconus in appendice Eutropiana. Oppresso autem post Alarico, ex cuius nomine Iornandes omen sumit, Theodericus VVestrogothorum causam contra Francos pariter et Burgundiones tuendam suscepit, Arclatumque ab utrisque circumdatum a periculo exemit, ut testis est Cyprianus vitae S. Caesarii scriptor. His ita gestis, proferendi regni consilium agit Clodovaeus, pulsisque Gallia Romanis, Burgundos vicinos opibus et potentia validos, et post Aetii necem maiori accessione nuper auctos, suspectos habet, et belli causam quaerit. Testatur Procopius, Germanos, (Francos) cum Burgundionibus conferuisse manus, atque eos bello superiores, hos stipendiarios habuisse, bell. Goth. lib. 1. Enimvero regnum Burgundionum cum multis aliis modis, tum praecipue hoc felicitatis genere infra regnum Francorum fuit, quod 1. Gundecarius precarium acciperet a Valentiniano III. * 2. quod VVestrogothis, cum regnaret Torismundus, posteaque Francis veltigale, sive tributarium redderetur. Gregor. Turon. lib. 2. cap. 32. 3. quod a Francis denique in ditionem redigeretur, Aimonius lib. 2. cap. 7. Contra quam se res habuit cum regno Francorum, quod nunquam Romanis neque tributarium, neque subiectum fuit: Francorum dico, sive Francogallorum, ut a priscis Gallis, qui omnino a Romanis in ditionem imperiumque redacti sunt, distingvantur. Praeterea Franci non perinde, ut Gothi Vandalique, et in his sigillatim Burgundiones, plures certe potioresque, contagione Arrii veram salutaremque religionem contaminarunt, atque adeo reges eorum Christianissimi et primogeniti ecclesiae dici coeperunt.

* Non congruit, quod scripsit Io. Micraelius, renitente Aetio, Burgundos maximam Heduorum Sequanorumque partem occupasse, Syntagm. hist. pol. p. 676. Nam non invito Aetio, et annuente ex ratione civili Valentiniano III. sedes in campis Rhodano Ararique circumiectis datae assignataeque sunt.

§. II. Ita vero Burgundiones partim fortuna temporum, partim culpa sua miseri, regnum a parvis initiis in tantam amplitudinem evectum, contracta cum Francis affinitate, non diu liberum florensque retinuerunt, nec Clodovaei ad magnum Galliae imperium aspirantis conatus infringere potuerunt. Nam praeter odia et aemulationes, quibus ipsi se contecerunt, parum cauti fuerunt contra Francos, foedera, donec svaderet utilitas, servaturos, et si ferret occasio, ab inita belli societate discessuros. Quod postea nsuvenit, quam Burgundiones, speciosa amicitia decepti, vires suas debilitarunt, nec multo post verba sibi fuisse data intellexerunt, praesertim quum Clodovaeus se bello fratrum immisceret, finitimosque callide adversus se concitaret, atque his modis ad eos opprimendos consilium adhiberet. Erantque tunc multa, quae Clodovaeum propinquae potentiae impatientem stimulant, quando praeter religionis causam, quam exaggerabat Remigius, dotis quoque et opum, quas longo tempore paraverant, rationem habuit, et Chrothildi Aurelianoque (a) ad Gundebaldum infestandum sollicitantibus locum dedit, regnum ab eo tributarium pactus est, (b) quod postquam LXXXIII. fere annis duravit ab eo tempore, quo ad Rhodanum Ararimque coeperat, superiorem liberi regni gloriam mutavit, et post decessum quoque Clodovaei cum Francorum ditione imperioque coniunctum fuit. (c)

(a) Consilium et prudentia Aureliani, quo legato usus Clodovaeus est, passim laudantur. Epitome gest. Fr. cap. 13. Hinc apud Aimoinum Misdunum cum subiecto tractu iure beneficii concessit Clodovaeus, lib. 1. cap. 14.

(b) Igitur haud accurate scripsit Philip. Cluverius, Clodovaeum devicto Gundebaldo, regnum eius suo imperio adiecit, quod tamen de regno VVisegotibico ibidem recte scripsit, Introduct. in Geogr. l. 2. c. 13.

(c) Burgundiones moris Francorum non ignari, eos non cupiebant affinitate secum coniungi, quorum arma timebant, fortitudinemque explorarant. Aimoinus testatur, Gundebaldum plane invitum Chrotildis ex fratre neptis matrimonium approbasset nec approbaturum fuisse, nisi existimasset, Clodovaeum repulsam pro belli causa habiturum. (V. Epitome gest. Franc. c. 12.) Annuit ergo, postquam de animo Clotildis cognovit, quae vix ad fines Franciae deducta erat, cum protinus iuberet, ut ad ulciscendam patris crudelitatem Franci, qui in comitatu erant, villis Burgundicis ignem subiciant, quod dum ii gnaviter faciunt, Chrotildis laeta agit Deo gratias, et vindictae necis paternae pariter et belli mox secuturi initium facit, lib. 1. de gest. Francor. cap. 14. Abbat Remigius Antistes Remensis Clodovaei animum ad summovendos Gallia Arrianos incendit, quod sicuti de Gothis Arrianis diserte apud Turonensem lib. 2. c. 37. testatur est, ita verosimili ratione de Burgundionibus Arianis

Arianis colligitur, praesertim quum ex Remigii epistola, quae apud Sirmondum est, constat, bellum Clodovaei, quod contra Gothos suscepit, Remigio vel ob odium in Arianos viuis probatum fuisse. ** Quod cur non aeque de Burgundionibus affirmetur, nihil impedit, maxime ideo, quod Chrotildi vindictam agitant (Vid. Fredegarius in ep. cap. 34.) id haud ingratum esse poterat, ut bellum contra patruum, qui manus fraterno sanguine imbuerat, festinaretur. Praeterea non plane nullum momentum eo attulit Aredius, qui postquam exploravit iratum Clodovaei animum, inita vastitatis Burgundiae ratione, iam extrema metuens, tributum ei regno imponendum, consilio parum honorifico, sed necessitate expresso Burgundioni suavit, apud Turonensem lib. 2. hist. cap. 32. conf. Fredegarius c. 23. et 24. Gesta Francorum epitomata cap. 16. Ioban. Buffier. hist. Fr. l. 1. p. 28. 29. Quod Gundebaldus non recusare ausus, ex praesenti quidem periculo se regnumque Burgundiae eripuit, sed non multo post rursus irritavit Francos, pacemque nuper de relinquenda Godegisilo regni parte, *** pendendoque regi Clodovaeo tributo praefraße violavit, nec modo cum regni parte, sed etiam vita multavit, apud Turonensem lib. 2. cap. 33. et Mariam Aventicensis in Chronico. Quae perfidia tandem hunc exitum habuit, ut in Gundebaldi filios Sigismundum et Godomarum vindicaretur, quando ii patri mores crudelitatis et pertinaciae imitati, nondum obductas cicatrices refrigererunt. F. Ioan. Buffieres hist. Franc. lib. 1. p. 29. 30. 45. 46. Ex quibus intelligitur, Clodovaeum totius Galliae in potestatem redigendae consilium iniisse, quod volenti consilium dare, sola Gotthorum potentia obstabat, praesertim quum adnoscatur Theodericus Ostrogothorum rex, ut Clodovaeus rebus ex animi sententia succedentibus modum adhiberet. Nec id pro summa prudentia sua ignorabat Clodovaeus, quod VVestrogothi, *** non abnuente Theoderico, Burgundionibus operam ferebant,

Cc 3

ferebant,

* In corpore histor. Fr. edit. VVechel. est epistola 2. p. 184. Congruitque hic, quod Clodovaeus religionis Christianae mysteriis initiatus Burgundicum Gothicumque bellum gessit et confecit. Mich. Ritus de reg. Fr. lib. 1. Decessit autem Remigius Anno quattodecimo post decessum Clodovaei.

** Ea de causa ab Ariana religione calamitatum ruinarumque imperiorum initia accessit Turonensis, sine dubio ad VVestrogothoquitanici et Burgundici excidium spectans, lib. 3. prolog.

*** Allobroges, ubi nunc sunt Sabaudi, iam inde antiquitus Burgundiae regno innexi, ex qua causa Duges Sabaudiae ius in regno Germaniae, et publicis eius Comitibus habent. Huc pertinet, et nunc commodum mihi succurrit, quod Gvil. Brito Philippidos XI. v. 35. 164. 176. eos nominavit Allobroges, quos alias Burgundos vocamus. Conf. Casp. Barth. animadv. p. 684.

**** Cum lites inter Francos VVestrogothosque oriebantur, tum Gundebaldus Alarico VVestrogothorum regi aequior fuit, atque ita Clodovaeum Francorum regem offendit. Nic. Vignier. Chron. p. 18. Mox aliae augendo odio causae accesserunt, et postquam cum iniuria coniunctae sunt, Clodovaeo bellum molienti belli iusti causam dederunt. Proinde Turonensis ait, Clodovaeum Godegisili petitionem liberiter accepisse, l. 2. c. 32.

ferebant, atque his rebus impediebant, quo minus regnum Francorum accessione Burgundiae amplius formidabiliusque redderetur. Quod certe innuit Turonensis, et congruente rerum gestarum serie, aptaque colligendi ratione declarari potest. Sed reddita Burgundionibus pace, Clodovaeus nihil sibi neque a Gundobaldo, neque a finitimis Herulis Turingisque metuebat, armaque in Westrogothos, qui sub rege Alarico erant, vertebat. Quod quorsum spectaret, Theodericus, ut cautus erat, facile aestimabat, atque eo minus propinqui regis causam deserendam putabat, vicinosque admonebat, ut Westrogothorum rationem ducerent, minimeque eos subigi paterentur. Verum illi sive metus, sive amicitiae foederisque nuper illi causa in partem eius belli non venerunt, atque Alaricum, invito etiam Theoderico, destituerunt. Quibus rebus evenit, ut regnum Tolosanum, * quod annis LXX XIIII. Gothi Aquitanici tenuerunt, everteretur, ut ex Isidoro et Procopio constat. Regna autem Burgundiae et Turingiae tributo pacem a Clodovaeo paciferebantur, ** atque ab eius excessu demum in potestatem ditionemque Francici nominis redigebantur. Et nostris quidem rationibus congruit, ut regnum Burgundiae, quod an. 442. coeptum est, annis fere 84. stetit dicatur. Nam ab eo tempore, quo in Germania Cisrhenana I. Burgundiones regnum condiderunt, epocha regni Burgundici arcessi non potest, quandoquidem Burgundia non apud Rhenum, sed apud Ararim Rhodanumque quaeri debet. Sine dubio tamen eo respexit Bussières, quum annum 110. regni Burgundici numerat, Burgundici, inquam, quod de nostra sententia cis Rhenum anno 413. primordia habuit, atque iuxta has rationes anni 112. effluerunt, posteaquam regnum Burgundicum in ditionem Fr. est redactum: eo nempe anno, quo e vita decessit prudentissimus Ostrogothorum rex Theodericus, annis autem 15. post decessum Clodovaei magni Francogalorum monarchae.

* Tolosa praecipua Vrbs Galliae Narbonensis, Amm. Marcell. lib XV. Ea regio postea Gothia dicta est, quam Westrogothi eius imperium obtinuerunt, Gothique ii etiam Aquitanici dicti sunt, quod Aquitaniam quoque sibi obnoxiam habuerunt, v. post scriptores antiquos, Alph. Delbene et Nic. Vignierius.

** Annus 492. insignit Turingiam vestigalem argumento rationis num temporum incerto, epit. gest. Fr. cap. 10. Turon. l. 2. cap. 27. Burgundia A. 502. ad legem tributi solvendi redacta est.

§. III. Annus autem supra quingentesimum sextus et vigesimus agebatur, quum ex regno Burgundiae provincia facta est, quod accidit, postquam Gundebaldi filii miserum foedumque exitum habuerunt: inter quos natu maior Sigismundus ann. DIIII. patri Gundebaldo (qui Ann. 508. obiit: Sigebertus ad h. d.) successit, et bello deinceps appetitus, nec multo post captus, atque in puteum cum uxore liberisque coniectus, periit, summoque cruciatu confectus, memorabilem, regisque stirpe indignam poenam dedit. Haec dum fiunt, frater Sigismundi Godemarus, ad spem vindictae excitatus, regnum Burgundiae suscipit, Francisque obviam profectus, Clodomirum contra belli insidias non satis cautum caedit; quod simulac Franci audiunt, repen-

repentino casu commoti, vires colligunt, Godemarique exercitum fundunt, totamque adeo Burgundiam occupant, et regno Francorum adiungunt. (d)

(d) Hoc est illud tempus, quo Burgundia Francorum ditioni subiecta est, in cuius epocha definienda non una eademque sententia est. Sunt, qui in annum 522, reuocant, quod probat Gabriel Bucelinus in annalibus Galliae Nucl. bist. part. 2. ad h. An. Nec vero melius illud est, quod Burgundiam a Clodione Francorum regno adiectam putavit, in Chronologia Constantiensi ad an. 445. Nam veris Francorum monumentis proditum est, Clodionem in Germania cis rhenum regnasse, atque exinde in Galliam penetrasse, atque insignem eius partem Romanis eripuisse, sedemque regni in termino Tongrorum * habuisse, Burgundiones autem trans Rhodanum habitasse, apud Turonensem lib. 2. cap. 9. Unde sequitur, iam tum eo tempore regiones ad Rhodanum expansas insedis, nomenque Burgundiae, Francis longo terrarum spatio disiunctis, auspiciatos fuisse, ut supra rationes a me confectae sunt. Alii annum 534. clade Godemari, et exicidio regnatricis Burgundionum stirpi insigniunt, Mezeray abrege Chronologique pag. 50. Ego ita supputo, ut annus 526. quem temporum et historiae consensus suppeditat, constituatur. Consentiant Nicolaus Vignierius in Chron. Burgund. ad h. an. Iacobus Meyerus in annal. Flandr. ad ann. eundem: Pontus Heuterus rer. Burgund. lib. 1. et, qui ante hos nominandus erat, Sigebertus Gemblacensis Chron. ad an. 526.

* Tongri cis rhenum, non Toringi trans rhenum, unde vulgata et mendosa lectio est corrigenda, cum apud Turonensem, tum apud Aimoinum lib. 1. cap. 4. epit. gest. Francor. cap. 5. Nec officit, quod MSpti aeqve ac editi Codices Toringi legunt. Id enim describentium, similitudine nominum facile deceptorum, incuriae adscribendum est. Et sunt aliqui, qui Tongros a Toringis oriundos, velutique per coloniam ad inferiorem Rheni ripam emissos putant.

§. IV. Quae conversio priscorum Burgundiae regum memoriam rerum ab iis bene gestarum delere non potuit, multa autem turpiter admissa memorabili ad posteros exemplo expiavit. Illud minime hic omiserim, quod Gundebaldus caetera impius, profanosque Aarii ritus amplexus, faciendarum in Burgundia legum curam cogitationemque suscepit, quibus etsi perplura continentur, quae a religione et aequitate aliena sunt, tamen rudi isto inelegantique seculo laudem haud exiguam auctori conciliarunt. (e) Nec consilia ad regni administrationem idonea ipsis defuerunt, quoad bonis moribus floruerunt, concordiamque seruarunt. At ubi odium et regnandi cupido animos incessabant, Francisque affinitate coniunctis ulciscendi occasionem dabant, et potentia ad explendam animi libidinem utebantur, de via retinendae libertatis deflexerunt, Francorumque iugum subierunt.

(e) Leges Burgundionum a Gundebaldo eorum rege latas, et a XXXII. eius

gen-

gentis Proceribus subscriptae subsignataeque sunt, ex quarum praescripto viventes coeperunt appellari Gundbadingi, et Gunebodigni, qui ad investigandam incerti obsecurique facti veritatem ad manus pugnamque venerunt. Praeterquam autem quod hanc legem Gundebaldianam vehementer redarguit Agobardus, illiusque antiquandae Hludovico Pio auctor fuit, Fridericus II. etiam publica constitutione, quae inter Siculas extat, hunc absurdum morem vel eo argumento abrogavit, quod ista modus explorandi per duellum iudicii divini non tam vera probatio, quam quaedam divinatio dici possit, quae naturae non consonans a iure communi deviet, aequitatis rationibus non consentiat, prout verba habent Augusti legislatoris. (lib. 2. tit. 33.) Saepe tamen DEUS apud populos legum literarumque rudes permisit, ut laetus eventus causam innocentis comprobaret, forte quod eo rerum statu non tam malitia, quam simplicitate haec ratio probandi recepta esset. Hanc in sententiam ivit Hugo Grotius, et praeclare graviterque affirmavit, illis temporibus Deo simplicitatem prae argutius placuisse, in prolegom. ad hist. Gotb. Vnde intelligitur, Burgundionibus, postquam in unam cum Francis rempublicam coaluerunt, iura et leges pristinas fuisse relictas, ut suis quaeque gens institutis sub summo regum Francorum imperio uti posset. Conf. Iacobus Godofredi in prolegom. Cod. Theodos. cap. VII. Sed rationes temporum, quas ibi conficit, ut Burgundiones anno 532. a Francis subactos doceat, mihi non probantur, et vel unius Sigeberti testimonio reselluntur. Alioqui haud possum disferi, nonnunquam ingens inter Francorum Burgundionumque leges discrimen fuisse, et nunc imprimis, quum caput huius argumenti de iudicio Dei in quaestione versatur. Burgundiones enim nullo interveniente alio iudicio, protinus in hoc certamen, quod monomachian vocant, ruebant: Franci tunc aequum admittebant, cum perquisitis omnibus rebus, nulla alia eruendae veritatis ratio afferri posset. Illi insuper nimio et absurdo rigore viam explorandi divini iudicii inibant, puerosque etiam ad sacramentum, et homines virium vitio inhabiles atque imbecilles ad duellum adigebant: Franci contra utroque probandi genere interdicebant, nec iureiurando pueros adstringebant, et meliore exemplo sinebant, ut pro infirmis alius quisquam depugnaret. Ex quibus deducit Ludovicus Cellotius, apud Burgundiones plus vi et impetu adum fuisse, apud Francos autem magis pietatem valuisse, in append. miscellan. opusc. VI. de populari iudicio Dei. Alioqui scriptores Francici non inficiantur, Burgundiones ratione et consilio polluisse, et inter alios fatetur Aimoinus, eos omnes plus consiliis, quam armis rempublicam tutatos, lib. 1. cap. 14. Quod sine dubio intelligendum est in comparatione Francorum, infra quos erant, sive animorum contentionem, sive armorum usum, sive prosperos belli successus specto. Fuitque haec causa, cur Gotbi Burgundionesque pariter sibi ab ipsis metuerent, Romani-que Imperatores, qui everso Occidentis imperio, in Oriente sedem et summam rerum tenebant, Francorum reges comiter haberent, atque adeo Anastasius Dicorus

Clo.

Clodoveum cum eminentiori Consulatus dignitate, tum novo et memorabili diadema-
 tis honore ornaret, apud Turonens. l. 2. c. 38. Qui consulatus profecto insignis
 aliquid excelsaque denotabat: perinde ut Fredegarius Romanorum consulatum
 significanter explicat, et per eminentiam Carolo Principi assignat, cap. 110. Illud
 vero tam sublime decus anno 508. regi Clodoveo partum est, quum iam totius
 Gallias monarcha esset, et Consul atque Augustus appellaretur, Turonensis d. l.
 Sed Gundebaldus haecenus Romanorum amicus et socius, postquam de Romania bene
 meritus, titulum Patricii, quamlibet infra Clodovei eminentiam, obrinuit,
 fratribus antehac militiae Romanae societate coniunctis, vim bellumque fecit, re-
 gnumque in quatuor partes divisum solus capessere voluit, et dignitatem, quam
 pace concordiaque tueri poterat, infelici dissidio subvertit. Ea de causa Sidonius,
 qui anno 482. e vita excessit, non obscure innuit, motus tempore tetrarchiae in Bur-
 gundia fuisse suscitatos, lib. 5. ep. 7. 8. Priusquam autem hae turbae exorire
 sunt, quatuor illi fratres multa auctoritate domi forisque valuerunt, et Olybrium
 Iuliumque Nepotem Augg. studioso adiuverunt, militiaeque Romanae magistri in Ita-
 lia atque Gallia fuerunt. Id vero induxit Olybrium, referendae gratiae cupi-
 dum, ut Patricii honorem conferret in Gundebaldum, quod testatur Panvini Inno-
 minatus. Deiecto autem post Iulio Nepote, cuius honori Burgundiones favebant,
 suspicioni deinceps ducti, rerumque suarum paulisper satagentes, haecenusque concor-
 des, Orestis et Augustulo nihil tribuendum duxerunt. Verum quae Occidui Roma-
 norum imperii, eadem regni Burgundionum, quamvis ex diversa causa, vicissitudo
 fuit illius initia a barbarorum migrationibus, huius ab intestinis dissidiis praecipue
 sunt petenda. Caeterum depravata Arianae religio non fuit Gundebaldo communis
 cum omnibus huius familiae regibus, propterea quod Sigismundus Gundebaldi filius
 renunciavit Arianis, et reiecto tam detestabili eius sectae errore, verae religionis
 disciplinam secutus est, concilioque eam in sententiam convocato, verum incorru-
 praefidei caput in Concilio Eponensi asseruit atque stabilivit. Illuc veteris Bur-
 gundiae Episcopi convenerunt, et moderante rationes Concilii Sigismundo, Bur-
 gundiam ab Arianâ labe repurgarunt. Vid. tom. 2. Concil. et Chiffletii observatio
 ad Concil. Eponense. Autor huius rei Sigismundo fuit Avitus, qui animum eius ad
 literas et religionis disciplinam effinxit, ac deinde Viennae Archiepiscopus factus,
 concilium Eponae habendum suavit. Annum huius concilii plerique signant 490.
 multi 494. quod tam absurdum, quam certum est, Sigismundum illo tempore re-
 gno Burgundiae nondum praefuisse, neque tunc ius indicendi Concilii habuisse,
 quum Gundobaldus, eius pater Arianus, adhuc in vivis erat, qui erroris ab Avito
 convictus, noluit haeresi renunciare, verumque Deum confiteri, ut est ap. Turonens.
 l. 2. c. 34. Is autem A. C. 508. primum decessit, atque adeo haec Synodus cogi non
 potuit ante A. 509. quo Sigismundus nondum firmato regno, adhuc de partibus cis
 Ararim cum Clodoveo M. tractabat, nec multo post reversus in eius gratiam, re-

gni paterni administrationem suscipiebat. Vid. Vignierius Chron. p. 20. Io. Bapt. Ricciol. Chronol. reform. tom. 3. pag. 138. Aubertus Miraeus annum 520. supputat, quod temporum numeris non respondet, siquidem hoc anno Sigismundus inssu Clodomiri foedo mortis genere est extinctus, Turon. lib. 3. cap. 6. Vignier. Chron. p. 21. Auctor additionum ad summam Conciliorum Bartholomaei Caranzae existimat, tempore Gelasi I. Pontificis indictum celebratumque fuisse concilium Eponense, pag. 286. Quod neque ullo veritatis indicio colligi potest, et refellitur argumento regni multo serius a Sigismundo suscepti, quoniam initium eius Symmacho, et exitus Hormisdæ Pontifici congruit. Quare ab aliis in annum 517. quo Hormudæ Pontificatum gessit, reuocatur, apud L. Bail. tom. 7. Summ. Concil. p. 181. Esi index Chorographicus, qui in aditu eius tomis conspiciuntur, annum Symmachii Pontificatus convenientem, qui est 509. denotat, a quo dissentit Veneta Conciliorum editio, quæ Hormudæ Pontif. intervallum designat. Mea opinione hoc concilium omnino A. 509. habitum est, atque adeo respondet A. undecimo Symmachii Pontifici, quam sententiam amplexi sunt Caesar Baronius in annal. ecclesiast. ad b. A. et Severinus Binius in Concil. Epauensi p. 552. et not. p. 555. At Petrus Crabbe perperam in Gelasi I. Pontificatum reuocit, tom. 1. concil. col. 537. Vicunque sit, Burgundionibus id certe Franci acceptum ferunt, quod verae et salutaris religionis disciplinam secuti sunt, quoniam Clotildis Christi sacra in Franciam attulit, et Clodouasum ad ea amplectenda identidem cohortata est, Turon. lib. 2. cap. 29. Aimoinus lib. 1. cap. 14. Quo factum est, ut voti religione se obstringeret, si Alemannos vinceret, Christo nomen daturum, ibidem cap. 30. Cumque id Dei benignitate evenisset, hostesque castris exuisset, et iam ita domuisset, ut ditioni suae subicerentur, votum Deo nuncupatum persolvit, Remigioque se abluendum obtulit, et solenni pietatis formula sacris initiatus*, certum aeternae salutis vadem, noxarumque per eum expiatorum pignus accepit, ib. cap. 31. Quamobrem in priscis, quas de Remigii ac Barbilidis vita supersunt, monumentis lego, Clotildem appellatam fuisse Christianissimam, quam rebus diviniqve cultus viam atque rationem ei tradidit mater, femina integra et a labe Ariana immunis, quam semel iterumque Sidonius collaudavit.

* Hoc Franciae Christianae initium fuit, multo ante enim Gallia Christi sacra suscepit, v. Franc. Feuardentius in annotat. ad Irenaei lib. 1. adv. haeres. p. 54.

CAPVT V.
DE REGNO BURGUNDIAE IN FRAN-
CORUM I. STIRPIS PROVINCIAM REDACTO
ATQVE HINC DIVISO.

Oppressis ita veteris Burgundionum familiae regibus, Franci Clotharius et Childebertus Burgundiam ditioni suae subiecerunt, et praeteritis Clo-

Clodomiri filiis, eam partitis rationibus regendam susceperunt, Theodorico autem Clodovaei notho, inferiorem Burgundiam, qua fines Austrasiae contingit, reliquerunt. Inter eos Theodericus regis Burgundici titulum sumsit, eumque in propagine sua continuatum ad Theodebertum atque Theobaldum transmisit. (a)

(a) Noluit equidem Theodericus, * etsi invitatus rogatusque, movere in Burgundiam, propterea quod in Arvernos proficisci statutum habebat, reverentiaque stirpis, unde uxorem duxerat, impediatur, Turon. lib. 3. cap. 11. Posteaquam vero occupata est, iure suo, quod certe pari necessitudine, et connubii titulo insuper nitentur, fraudari non potuit, quandoquidem mores illorum temperum nobis etiam succedendi ius dabant, quod cum exemplis aliis, tum hoc Francorum instituto comprobatur. V. gest. Francor. epitom. cap. 14. Turonens. lib. 3. cap. 1. Vnde explicandus est Agathias bell. Goth. lib. 1. Conf. Paulus Diaconus de gest. Langobard. lib. 2. cap. 10. Eadem consuetudo apud alias gentes nationesque valuit, quod testatur de Danis Adamus Bremensis, quum filios Canuti ex pellice susceptos, aequam haereditatis partem sortitos fuisse refert, ac institutum a more barbarorum arcessit, lib. 2. hist. eccl. cap. 54. Apud Norvagos de nothorum successione lex sancita est, proptereaque Haqvinus Adelstanus Haraldi pulchricomi filius naturalis, regnum Norvagiae Erico filio Haraldi legitimo ereptum retinuit, Andr. Severin. Vellei. not. ad Brem. d. l. Snorre Sturlesonius in Chron. Norvag. in quo p. 67. artes, quibus Haqvinus usus est, pulchre commemoravit. Auctor etiam est Liutprandus, Graeco-Romanos non matris dignitatem, sed Patris respexisse, lib. 5. cap. 5. Nec Henetorum Principes id a sua dignitate alienum putarunt, et cum filiabus ex non legitima coniuge susceptis ius connubii habuerunt, ut videre est apud Abbatem Stadensem in Chron. ad an. 1164. Similiter nulla lex impedit eligi Pontificem Romanum ex toro non legitimo natum, est opinio atque consuetudo hic pro lege est, Guicciard. hist. lib. XX. pag. 952. ** Hugo Grotius pronunciat, Septentrionalium gentium more nothos et legitimos esse pares, de iure B. et P. lib. 2. cap. 7. Quamquam haec consuetudo ad omnes in universum Septentrionales non pertinuit, quod de Islandis constat inter omnes, et docet Arngrimus Jonas rerum Islandicarum lib. 2. pag. 101. Inspicienda ergo hic sunt cuiusvis gentis instituta et mores, quae vim legis habent. Cultiores enim populi a Principibus legitime natis potissimum regi voluerunt, siquidem id au-

Dd 2

Flori-

* Aimoinus de gest. Franc. lib. 2. cap. 7. tradit, eum Sigismundi Burgundionum regis filiam in matrimonio habuisse. Conf. Io. Stumphii Chr. Helv. l. 3. cap. 63. De cuius fortitudine rerumque gestarum fama alias constat, quippe qui tantam sibi conciliavit auctoritatem, ut si quod damnum ei inferretur, armis vindicare posset, Conf. Guil. Paradinus annal. Burg. lib. 1. p. 47.

** Aimoinus autem ex decreto Syn. Remens. refert, non debere esse Episcopum natum ex consubina lib. 5. cap. 45. Vnde a minori ratio potest duci ad maius.

Floritati imperantium conducit, maioremque reverentiam parit. Itaque Clotharius I. Theoderici Aurelianorum et Burgundionum regis filios nothos, tanquam natalibus et dignitate impares, e medio sustulit, ut a successione excluderentur. Et si enim aliae odii offensionumque causae erant, quae ad comprimendos seditiosorum conatus opprimendosque eorum auctores spectabant, tamen haec ab instituto quoque non aliena est, et adducitur a Io. Bussiario lib. 1. pag. 165. Valuit autem certe ad arripiendum ambitionis et crudelitatis praetextum, quando Clotharius, quid Theodericus eorum pater destinasset, non ignarus, hanc potiundi in universum Francogallorum imperii viam inibat. Illud vero rerum temporumque eventis non congruit, quod existimavit Iohannes Ludovicus Gottfried, regnum Burgundiae connubio Clothildis pervenisse ad Clodovaeum, in Archontologia Cosmica p. 125. Nam I. Clodovaeus id vultigale quidem sibi reddidit, minime tamen ditioni suae subiecit. II. Post decessum Clodovaei Burgundia adhuc prisca Vandalici generis reges habuit Sigismundum et Godomarum. III. Burgundia Cis Ararica cessa est Clodovaeo, non tam dotis, quam satisfactionis iniuriae titulo, propterea quod Clodovaeus se pro laeso ferebat, quum Gundobaldus promissum tributum non solverat, atque cum fratre suo Godegisilo crudeliter et iniuste egerat, pactaque, quorum socius et sponsor erat Clodovaeus, non servaret: thesauros autem dotis loco habitos, iam tum Clodovaeus per Aurelianum repetiverat atque acceperat. IV. Omnino autem Clothildis Clodovaeum, et post haec superstites Clodovaei filios ad arma Gundebaldo et soboli eius inferenda instigavit, praesertim quum signa ultionis, cuius magna cupiditas occupavit Clothildis animum, passim in Francorum monumentis expressa occurrant. V. Maternum ius, quod a Chrotilda derivatum est, eo valere non potuit, ut viventibus Gundebaldi filiis successio praeriperetur. Ab eventu enim mortis liberorum virilis sexus quendam efficax esse debebat. Nec accurate scripsit Bernardus Saccus hist. Ticinens. lib. 7. cap. 18. in digressionem ad Burgundiae regnum, Claudii (Clodovaeum innuit) filios post Gundebaldi tempora dominium Burgundiae divisisse, quippe quod demum post tempora Godomari evenisse, manifestum est.

§. II. Post haec Theobaldus vita functus est, cui successit Clotharius I. ex affe haeres, qui cum pro gloria nihil non tentaret, tum fortuna eum ita adjuvit, ut totius Francogalliae imperio potiretur. Sed humanae res sunt, regna, quae sub uno florent, divisa minus potestatis retinent, nec sine damno minuuntur: praesertim quum odia et aemulationes passim gliscunt, malisque auctoribus foventur. Quod his temporibus infeliciter accidit, quando fratres et necessarii sumptis armis grassati in seipsos, omne crudelitatis genus usurparunt, nec ambitiosae et ferendis discordiis infestae mulieres, Fredegundis atque Brunehildis, defuerunt, suscitatisque diffidiis

sidiis novum ignem subiecerunt. Fuit autem haec divisionis ratio, ut inter quatuor Clotharii filios sortito sua cuique pars obveniret: quo pacto Burgundia Guntramno attributa est, qui postquam nullos liberos genuit, adhibito orbitatis remedio, nepotem ex fratre Childebertum haerem instituit, post cuius decessum Theodericus, alter eius filius, regnum Aureliano- rum Burgundionumque suscepit, atque ab avia, cui Brunehildis nomen erat, instigatus funestum bellum excitavit, captumque fratrem occidit, plura ausurus, si vitam inmani facinore pollutam produxisset. Neque Theodeberti liberis paritum est, cum Brunehildis incepto non desisteret, et ambitione vasisque consiliis Theoderici crudelitatem subinde stimularet. Igitur odio adversus Clotharium II. concepto accendebatur ad novum bellum, iamque ad id magnis viribus gerendum se comparabat, quum subita atque improvvisa mors Theoderici ad obtinendum totius Franciae imperium aspirantis ferociam, quam nulla ratio reprimere poterat, extinxit. Ita Clotharius II. pariter metu liberatus, et magnis fortunae accessionibus auctus, Burgundiam cum omnibus Franciae regnis de integro coniunxit, et aequo iure administravit. Rectum Patris exemplum secutus est Dagobertus, qui, quanta cura potuit, leges et instituta Burgundionum conservavit, et proceres populumque honoribus et beneficiis ornavit. Ei in regno Burgundiae successit filius natu minor Clodovaeus huius nominis II. qui cum a se consilia inire non posset, nihil nomine suo dignum fecit, praesertim quum dura difficilisque esset fortuna temporum, sensimque cresceret libido praefectorum, unde novi post motus sunt excitati. Hinc Clotharius III. natu maximus Clodovaei filius, ad regnum Burgundiae pervenit, pacisque studia et honestas artes, auctore Erchinoaldo, retinuit, (Vid. Fredegarius cap. 84.) quo defuncto, regni praefecturam Ebroïno dedit, qui fraude et malevolentia usus, nihil regi, praeter auctoritatis simulacra, reliquit. Inter haec speciosa servitutis commenta quarto regni anno moritur Clotharius, in quo omnis prope gloria regum primae stirpis defecit, et pax una desit, et magnae contra ex illo tempore calamitates coeperunt. (b)

(b) I. Regnum Burgundiae Franco Merovingi iam cum Austrasia, iam cum Neustria comunxerunt, atque ita in familiae suae patrimonium redegerunt, ut, quatenus Franci, eius reges dominique essent: Franci, inquam, sive in Orientali, sive in Occidentali Francia rerum potirentur. Fuit enim apud Francos Austrasios tempore Theoderici, Theodeberti et Theodebaldi. Debinc ad Clotharium Svevsonum regem, hinc ad Guntramnum pervenit, qui Aureliani simul et Burgundionibus imperabat. Svevssiones autem et Aureliani extra Austrasiam siti sunt, atque adeo tunc ad ius ditionemque Francorum Austrasiorum minime poterat pertinere. Postea ad Childebertum Austrasiae regem rediit, atque hinc iterum ad Theodericum

Aurelianorum et Burgundionum regem delatum est. Tum ad Clotharium, atque inde ad Dagobertum Neustriac Austrasiaeque regem, et ab hoc deinceps ad Clodovacum est devolutum, quo extincto, Childericus Austrasiae rex Burgundiam sibi vindicavit. Quod ostendi potest ex Turonensi, eiusque Appendice, et Aimoino, Chronico Benigniano, annalibus Burgundicis editis et manuscriptis perspicere licet. II. Ab eo autem tempore, quo Merovingi Burgundiam acquisiverunt, divisa quidem est, et diversos etiam deinceps praefectos habuit, sed regni nihilominus titulum retinuit, ea tamen lege, ut regnum Franciae prius potiusque esset, nec Burgundia aliter, quam eius aliunde facta accessio haberetur, quod ratio acquirendi et titulus eventaque illorum temporum aliunde ostendunt. III. Sive ergo Franci Austrasii, sive Neustrii regnum Burgundiae tenuerunt, non fuit aequalis cum Francia acquirente dignitatis, propterea quod eius ex alia causa quaesita accessio fuit. IV. Equidem iura et leges Burgundionibus relicta sunt, ut firmiter tutiusque in officio retinerentur, quas ratio imperandi utilis est, et sapientibus probata, quum illis rebus servetur tranquillitas, si avita et sua cuique propria instituta non mutantur penitusque abrogentur, Vid. doctoris ab Hetruria Nicol. Machiavelli Princeps cap. 3. V. Nec solum aetate Merovingorum, sed etiam Carolingorum suis instituta usi sunt, quod supra ex Agobardo demonstravi. VI. Praeterea Burgundiones, perinde ac alii populi, iura sua beneficiaria habuerunt, quae Franci adeo non antiquarunt, ut procerum quoque dignitatem, et vetera populi iura conservarent. vid. Hugo Gratius de I. B. et P. lib. 7. cap. 7. num. 31. Franci enim pro summa in Nobilitatem studio Optimatum Ordinem gratia et honoribus subinde ornabant, et ab hominibus inferioribus ac plebeis, quos leudes vocabant, sollicitè distinguebant. Vid. Sibrandus Siccardus ad Frisonum leges pag. 67. Gottofr. Wendelinus in glossar. Salic. in vocab. Leode. Saepè tamen Francici scriptores leudes * nominant, quos fideles et sequiori iure Vasallos nominamus, in quam sententiam expono Fredegarium, qui cum de proceribus et leudibus Burgundiae memorat, tum sine dubio hanc significationem innuit, in epit. c. 54. conf. Aimoinus l. 4. c. 53. ubi hos leudes elogio probatissimorum atque illustrium ab inferioribus et plebeis distinxit. Conf. Goldast. rer. Alemann. tom. 1. c. 8. p. 132. VII. Quare non est, cur putemus, Burgundiones servilem in modum fuisse subiugatos, quando sub supremo Francorum imperio iura et leges, beneficia itemque agros suos retinuerunt, et postero etiam tempore insigniter, ac deinceps praeter modum sic creverunt, ut aetate Caroli Martelli Merovingos ignavia solutos spernerent, defectionemque agerent, et denique lapsis Carolingorum rebus ipsi novos et proprios peculiareque reges habere inciperent, suisque iuris fierent, ac diu eo statu florent. VIII. Vtunque ergo armis victi, in ditionem Francorum venerunt, tamen argumento conservatorum iurium atque privilegiorum intelligi potest, Burgundiones non fuisse habitos eo loco, quo alioqui habentur armis devicti, atque

* Hunc ad modum quoque interpretatur Io. Buffheres H. Fr. lib. 3. p. 218.

atque adeo servitute non fuisse oppressos. * IX. Non autem una atque eadem omnium Burgundionum fuit conditio, quum Proceres, qui iudiciis praeerant, ex Nobilitate lecti, comites dicebantur, ad quos rescripsit Gundebaldus, tit. de reis corripicendis. Penes eos ut consilium iurisque dicendi auctoritas in antiqua Burgundionum republica erat, ita subscribere et subscribere publicas leges consueverunt, et assensu approbationeque sua ad modum pactionis confirmarunt. Vid. praefatio legis Gundebaldicae. Postea vero, quam summa rerum Burgundicarum ad Francos delata est, superiores reges potius, quam regnandi rationem modumque amisit, quandoquidem etiam sub Francorum praefectis Burgundionum iura privilegiaque inviolate servata sunt, ac in eo statu quoque sub regibus II. stirpis manserunt. X. Atque hunc morem Franci deinceps ita tenuerunt, ut cum aliis populis similiter agerent, praesertim cum Saxonibus, iis nempe, qui Nobiles ingenuique erant, quos servilem in modum non deprefferunt, sed unius reipublicae societate sibi coniunxerunt, ut in Francorum Austrasiorum regno, ad quod ab anno 785. pertinuerunt, iuris legumque communione fruerebantur, quod in VVittekindo M. et notis ad Albertum animosum ex Monacho Corbeienae, et Magistro Adamo nuper demonstravi. Quare imprudenter scripsit Sibr. Siccama, Francos universam Germaniam servilem in modum subiugasse, in notis ad LL. Fris. p. 71. Etsi enim Carolus M. Saxones transalbinos patriam multatos in Franciam transtulit, ** non id tamen ad reliquos Saxones, qui libertatem sibi pacti sunt, porrigi debet. Iure autem laudatur Carolus M. quod non ut Romani veteres, per excidia gentium, sed per colonias *** tranquillitati temporum pariter et securitati suae consulere voluit: plenus enim crudelitatis, atque a Christianarum gentium mansuetudine alienus est modus, qui ad penitus evertendum dirigitur. Vid. Machiav. Princeps cap. 5. XI. Caeterum Burgundiae Praefecti paulatim hac dignitate viam sibi ad Successionem muniverunt, quando regnabat in Burgundionibus Guntramnus, ut docet Gvil. Paradinus, ex eoque Nic. Vignierius p. 26. **** Ac hi dicebantur praefecti palatii (Burgundici) item Patricii, et maiores domus apud Fredegarium cap. 54. 92. apud Turonensem lib. 4. c. 24. 30. et apud Aimoinum lib. 4. c. 39. ubi VVillebaldus dicitur patricius transiuranus ****, qui a praefecto palatii Burgundici fuit diversus. Nominantur etiam Maiores domus, apud

* Ius comitorum habuisse, vel id docet, quod ius creandi, id est, declarandi atque inaugurandi reges, aequae ac Franci habuerunt, Fredegarius cap. 79.

** Annal. Fr. ad A. 804. Adelmus Monachus ad A. eundem.

*** Coloniarum exempla sunt apud Halicarnassum l. Tacit. hist. III. Iustinum XII cap. 5. Hinc Plinius urbes genitas vocat, quae ab hominibus per colonias distributis conditae fuerunt, l. 5 cap. 19.

**** Nondum vero tunc haereditaria lege eas dignitates habuerunt.

***** Transiurani, suos peculiare praefectos habuerunt. Regio transiurana complexa est Helvetiam, Vindensiam et Ergotiam. Coctius in Dagob. cap. 7 p. 67. Helvetia vel Orienti obversa est, et Alemannica, vel in Occidentem vergit ad Iuram montem, quae Burgundica dicitur, ac praecipue hic intelligitur,

*pud eundem lib. 4. c. 6. XII. Ceterum Burgundiae praefecti paulatim hac dignitate viam sibi ad capessendos haereditaria lege magistratus muniverunt, quando regnabat in Burgundionibus Guntramnus, ut docet Guil. Paradinus, ex eoque Nic. Vignierius in Chron. Burgund. p. 26. XII. Eodem fere tempore Marchia apud Austrasios coepta videtur Goropio Becano, quum Chochilaichus Danorum rex classe in maritimam Belgii oram inuectus, magnam ibi vastitatem fecit, apud Turonensem l. 3. c. 3. Conf. Ado Viennensis in Chron. et novissime Ioannes Molanus in militia sacra ducum Brabantiae cap. 2. Ac si maxime hinc Marchionatus Antverpiensis primordia ducenda non essent, vix tamen dubitare licet, quin sequiores Normannorum depredationes instituendae illic limitum praefecturae occasionem dederint. * XIV. Quamquam vero Hunni Hungarique Burgundiam invaserunt, nulli tamen ibi fuere Marchiones, qui Burgundici dicerentur. Omnino autem in Gallia Narbonensi instituti sunt Marchiones, qui propterea Marchiones Gothiae appellati sunt, quod VVestrogothi suas quondam sedes illic habuerunt, unde acceptum est Gothiae nomen, Narbonaeque inditum, diu permansit. Quia vero eius regni, quod Gotbi ibidem condiderunt, caput olim Tolosa, postea Marchionibus illis obnoxia fuit, Comites deinceps Tolosatam, atque hinc commutata appellatione Comites S. Aegidii ab huius nominis provincia dici coeperunt. De quibus vid. Alphonsus Del Bene in libro de gente et familia Marchionum Gothiae, eius nempe, quae alias Septimania vocatur.*

* De limite Austrasiae contra Venedos firmato vid. Fredegarius c. 75.

§. III. Clothario III. proximus iure erat Fr. Childericus, qui non magno interiecto temporis spatio, Theodericum Burgundiam sibi praeripere volentem represit, regno autem illo potitus, non modo non sustinuit expectationem procerum, sed imprudenter quoque eorum animos a se abalienavit, et Badillo quodam gravius multato, in exitiale periculum incidit, atque per insidias postea est necatus. Ea caede facta, Theodericus Fr. regnum Burgundiae suscepit, quum iam sensim spes redintegrandae Francorum gloriae amittebatur: ei successit filius Clodovaeus III. qui Franciae Burgundiaeque regnum brevi tempore tenuit, quo rebus humanis exempto, prisca Clodovaei M. indoles plane exolevit, perinde ac si vetustas, quae alioqui res multas conficit saepeque consumit, corrumperet quoque ingeniorum vim, moresque mutaret. Nam qui postea regnavit Childebertus II. officium suum pariter, et veterem disciplinam deseruit, mentemque a labore ad otium convertit: quibus rebus evenit, ut Praefecti, quos ab Ebroino inde nimia ambitio extulit, nunc omnem fere regni potestatem usurparent. Inter hos Gerardus quidam Ruscinone oriundus, sprete sequentium regum auctoritate, ad ipsum quoque regnum Burgundiae capessendum excitatur, occupaturus etiam, nisi Carolus Martellus ambitiosa haec consilia antevertisset,

mo-

molientemque res novas in tempore oppressisset. Ita vero langventibus Merovingorum animis, amplitudo splendorque Caroli (c) huius auspiciato crevit, Burgundiaque armis ipsius vindicata, deinceps ei regenda obvenit, mercedemque hanc insuper ipsi rependit, ut hoc veluti gradu filius eius Pippinus ad maiorem potentiam eniteretur, atque in locum Childerici III. quem stupidum vocant, surrogaretur, atque ad ultimum inglorio ac pudendo sine gens Merovingorum regum terminaretur. (d)

(c) Titulum regis non sumpsit Carolus Martellus, potestatem revera habuit, v. Annal. Franc. ad an. 741. Sigeb. ad an. eund.

(d) Nostra hic refert, ut series Francorum regum primae stirpis manifestior sit, quam in extremo huius capituli oculis subiiciam planiusque ostendam. Prius vero, quam id faciam, operae pretium erit, distinguere Franciam, quae vel est trans vel cis-rhenana: transrhenana vel est Sicambrica, prisca nempe et prima, non a Sicambria Troianorum, ut comminiscitur Turonensis, sed a Sicambria Batavorum nomen hoc adeptae, vel ab hac deducta emissaque est in alienum solum; hoc autem vel est barbaricum, quod Germaniae transrhenanae appellatione continetur, quale est, quod Sala et Moenus rigant, quorsum migrarunt, quando Burgundiones inde in Germaniam I. discesserunt, sive ut alii colligunt, quando Alemanni in praelio apud Tolpiacum succubuerunt, vel est Romanum, idque cis rhenum, uti sunt Tongria, Toxandria*, atque hinc est Francia Curbenana, quae Germaniae II. finibus comprehenditur, etque Ripuaria, quam Honorius Francis attribuit, annumeratur. In hac Cisrhenana primus rex fuit Pharamundus, quod ex Turonense vel hoc documento liquet, quod affirmat, Francos transisse Tongriam (in vulgaribus codicibus mendose legitur, Toringiam) et iuxta pagos, et civitates, reges sibi designasse, lib. 2. c. 9. Tongria autem cis Rhenum iacet, et pagi ac civitates Romanae ditionis limitem certo demonstrant. Ratio enim instituti, totusque illius historiae contextus, et cohaerens continuatusque scribendi modus postulant, ut pagi in ius Romanum descripti, et civitates** in Curbenano et Belgico Romanorum solo extructae intelligantur. Vel denique est Romanum solum in ulteriores Gallia, quae postea desit esse Romanorum Gallia, quam Franci in ea regnarunt, Galliamque adeo suam fecerunt, ac

Ee

iure

* De Toxandria insignis est locus apud Ammianum Marcellinum libr. XVII. quum ait, Francos in Romano solo apud Toxandriam locum habitacula sibi figere ausos

** Tales sunt Colonia Agrippina, Tongri quae et urbs Tongrorum Turonensi dicitur (lib. 2. cap. 5.) Cameracum, quas Turonensis Antistes hic innuit, et lib. 2. cap. 40. et 41. commemorat. Eo vid. Lemmata antiquitatum Francicarum s. 4. et 5. Alioqui haud nescio, Germanos ultimos quoque civitates (societates iure imperandi et parendi constitutas) habuisse, vid. Tacitus de situ et mor. German. cap. 15. et 26. collatis,

iure successionis * fundarunt firmaruntque. Vnde coepta est dici Francorum Gallia, quam alias Francogalliam appellamus, ut a Francia Germanorum Orientali, sive Aufrastica et Lotharingica distingvatur, propterea quod Franci, qui ad limitem hunc Germaniae Orientalem progressi sunt, animumque manendi retinuerunt, origine pariter et sede domicilioque ius atque nomen Germanorum conservarunt. Quamvis de caetero unus omnium Francorum e Germania ortus sit, recteque a transrhenano ** limite reperatur, quoniam hinc egressi, regiones cis rhenum infestarunt, ac deinde ulterius processerunt, totamque Galliam occuparunt. Quam ipsorum profectiorem tradunt et abunde confirmant scriptores veteres, atque originem eorum Germanicam ingenue consententur. Trebellius Pollio, et Flavius Vopiscus sedibus transrhenanis excisos, in Gallias irruisse narrant, atque adeo ex Germania barba-

rica

* Aimoinus lib. 1. cap. 12. qui cum affirmat, Clodoveum iure haereditario successisse, tum interpretatur verba Turonensis in eandem sententiam concepta, lib. 2. cap. 27. Ac de Clodovaei et Pharamundi dispari potestate testari potest exemplum severitatis apud Aimoinum lib. 1. cap. 12. cum LL. Sal. tit. 40. et 49. collatum.

** 1. Hic reicimus originem ex Troianis. 2. Amovemus fabulosam Sicambriam. 3. Nec eam apud paludes Pannoniae finitimas, sed trans Rhenum inferiorem collocamus. 4. Nihil nos movent confictae narrationes Hunibaldi, Iosephi Gorionidae, et aliorum, quae priscis et probis monumentis destituuntur. 5. Apud inferiorem Rheni limitem habitasse etiam, ex Sulpitio Alexandro, et Renato Profuturo Frigerido, quorum reliquias servavit Turonensis, idonea ratione potest colligi. Vid. lib. 2. cap. 19. Nam ex Pannonia profectos, nullo auctore idem docet, cum tradunt, inquit, multi eosdem (Francos) de Pannonia fuisse digressos. Nihil verior est narratio Aimoinii l. 1. c. 1. de gest. Franc. 6. Concio Clodovaei, quam adduxit Aimoinus lib. 1. cap. 16. a me admittitur, quatenus rebus factisque illorum temporum congruit. Id enim ex ingenio comminisci mihi videtur, quod Clodovaeum introducit Troiugenas appellantes suos Francos, quos aevus Troiugenas dixerunt. Ibidem, quod cursim moneo, Aimoinus temporum suorum credulitate deceptus, de chrismate, cum sacro fonte ablucetur Clodovaeus, a columba allato tradit, praeter et contra historiae antiquioris fidem, V. et eo nomine Turonensis, aevi scriptor Merovingici sineque dubio scriptori temporum Carolingicorum praeferendus, qui de chrismate per columbam allato nihil commemorat, lib. 2. cap. 31. 7. Cum fontes Sicambriae perquirimus, tum apud Tacitum, scriptorem Romanum, fideque dignum invenimus, Sicambros excisos, et in Gallias traictos, Annal. XII. 39. 8. Franci igitur aut descenderunt ex his Teutonicis Sicambriis, aut si non origine Sicambri sunt, utique tamen successerunt in eorum locum, postquam a Romanis partim everfi, partim in Gallias traducti sunt. Videntur tamen, ut multorum sententia est, Tencteri quoque et Bructeri partem Sicambriae obtinuisse, limitemque illum accoluisse. 9. Vnde sequitur, Francos, quum a Sidonio, Remigio, et scriptoribus Francis appellantur Sicambri, ex Sicambria Germanica trans Rhenum adventasse.

rica et magna sese effudisse, confirmant. * Procopius et Agathias discrete Germanos vocant, ille lib. 1. bell. Gotb. hic eiusdem continuat. lib. 1. Nec abludit testamentum Remigianum, quod apud Flodoardum in historia Remensi extat, argumento vocabuli Bischofesheim, quod sua et vernacula, certeque origines Germanicas denotante lingua ibidem dicitur usurpasse Clodovaeus. Quamquam vero id testamentum longe multumque a simplicitate aevi Merovingici, atque imprimis a modestia Remigii discedit, praetereaque coeptum apud Francos seculo IIX. ritum, et IX. insuper fabulam complectitur, tamen ex eo manifesto apparet, temporibus Karolovingorum, qui per feminas ex Merovinga stirpe oriundi sunt, Francorum ex Germania originem creditam, monumentisque mandatam fuisse. Sed enim Franci, postquam Galliam subegerunt, incolas Romano iuri assuetos legibus suis vivere permiserunt, atque hi sunt illi Romani, quos LL. Salicae a Francis, et Burgundionum a Burgundionibus identidem distinguunt. Ad rem hanc spectat, quod de Gundebaldo scripsit Tironensis. Burgundionibus leges mitiores instituit, ne Romanos opprimerent, lib. 2. cap. 33. *Ii autem, qui inter Romanos, quamlibet impari conditione habitabant, rurique agebant vitam, et agros colebant, barbari dicebantur. At vero posteaquam Franci, depulsis Romanorum Imp. praesidiis, in Gallia regnabant, meliori loco esse coeperunt, Romanisque exaequati, quinimo et praelati fuerunt, LL. Salicae tit. XLIII. 1. et 8. Similiter in LL. Burgund. in quibus Burgundiones et Romani in pari conditione constituuntur, tit. X. XV. XXVI, aliquid favori barbarorum datum est, relicto nihilominus inter utrosque discrimine praevogativae, tit. LV. par autem servorum Romanorum atque barbarorum aestimatio est, t. X. 2. colligiturque adeo, barbaros ab his advenis liberalius, atque a Romanis, qui nuper ibi regnaverant, fuisse habitos, melioremque sic fortunam pariter et aequiorem conditionem obtinuisse. Quod autem t. XVII. de pugna Mauriacensi inseritur, id spectat ad praelium in campis Catalaunicis contestum, quod verbis Iornandis explicare liceat. Convenitur, inquit, in campos Catalaunicos, qui et Mauricii nominantur, de reb. Get. pag. 118. Absurdi ergo sunt, qui campos Catalaunicos trans Ligerim quaerunt, Galliaeque Narbonensi, aut Aquitanicae adscribunt, propterea quod certis documentis constat, Attilam cum Aetio, eiusque sociis Theoderico et Merovaeo in Campania Gallica, atque adeo cis Ligerim, dimicasse. In quo consentiunt rerum Burgundicarum scriptores fere omnes, simulque his Paulus Merula doctus Cosmographus applaudit.*

* 1. Φεγγυοι Procopio, et melioris notae scriptoribus, a Germanis, plerisque Graecis cupientibus Φεγγυοι nominantur. 2. Eos Libanius in panegyrico Iuliani tanquam Φεγγυοι, morem potius, quam nominis ratione, dictos putat. Passim enim multa de Francorum ferocia literis mandata sunt, quam in sententiam ex Sophistis Eumenium, et Poetis Lucanum adduco, quorum ille Francorum mores inconditos, naturalemque ferocitatem animorum enarravit: hic quoque eos ab ultima Batavia egressos per Batavos truces designavit. Spectantque huc omnes, quotquot de feritate Sicambrorum tradiderunt, veram praescamque Teutonum,

num Sicambriam, sive Franciam Sicambriam, inuuentes. Francia enim Tongrica, cuius Prosper Aquitanus in Pharamundo meminit, recentior est, firmisque rationibus ex Turonense probatur. 3. Omni iure autem eos deserimus, qui nullo verae lectionis argumento *φραγκός* apud Strabonem inveniri opinantur. Illud quidem largior *κελτός* ab eo nominari, nec vero denotari alios, quam Gallos, propterea quod Strabonis aeo Franci nondum hoc nomine appellati, in Germania barbarica, sive Erancia Sicambrica consistebant. 4. Primum autem meliori successu, et animo manendi seculo V. in Galliam sese effuderunt, et sive ductu auspicioque Merovaei, ut vult Iodocus Coccius, sive auctoritate imperioque Childerici, Merovaei F. ut sentit Fr. Hottomannus, Franciae nomen Gallis addiderunt. 5. Stephanus Byzantius ex Parthenio Phocaeo refert, Francos gentem Italiae iuxta Alpium montes fuisse, ut forte subindiceret, Francos, subacta Gallia, usque ad fines Italiae regnasse. 6. At vero de Gallis interpretantur alii, quippe quos Graeculi posteriores *φράγγες* vocasse videntur. V. Thomas de Pinedo in observat ad Stephan. Byzantium de urb. in hoc vocab. 7. Quae significatio est ad hoc institutum non pertinet, atque insuper haud propria est, minimeque congruit accuratae historiae civilis argumentis, tamen in hoc abusivo loquendi genere sic comparata est, ut *Κελτοίς ὑπὸ τοῖς Ἀλπεῖς* (sub Alpibus, id est, Gallis in alpinis, sicut Cisalpinis.) conveniat, quos Strabo tanquam *Ἰταλίας* Gentem Italiae *ἀντιπελαγονίας* Transalpinis distinguit, nihil autem de Francis dicit, quippe tunc ne nomine quidem ipsi cognitis, quum in ultimo Rheni limite positi, Gallias nondum ditionis suae fecerant. 7. Improprius ergo loquendi modus, quo plerique posteriores Graeci usi sunt, nunc adhiberi non potest ad veteres idoneosque scriptores explicandos. 8. Neque ratio scribendi Dionis finit, ut eius *κελτοί* paria faciant cum *κελτοῖς* Strabonis, quandoquidem ille per Celtas sane transrhenanos denotavit. 9. Similiter Francorum nomen etiam a posterioribus Graecis laxius sumptum est, atque olim, illis praefertim temporibus quibus fama de sacro Francorum bello percrebuit, eorumque nomen tot tantisque successibus nobilitavit, ut generatim ad denotandos Occidentis populos adhiberetur. 10. Nihil hic addam de comparatione priscae, et sequioris Francorum iuris. Prius enim, quod Saliqum appellatur, rudi stylo, Romano tamen, et simplicitate vel maxime a postiori distinguitur. Sane iam sua aetate Fridericus II. Imp. subtilitates nimias, cavillationes atque captiones iuris Francorum in Sicilia antiquavit, Const. Sic. libr. 2. t. 17. Infra demum sequitur Franco-Merovingorum genealogia.

* Si proprie autem Franci denotantur, dicendum est, *provincias subalpinas* tempore Merovingorum quoque Francis fuisse obnoxias. Postea autem Carolus M. Alpes ipsas imperio suo coniunxit.

CAPVT VI. ET VLTIMVM.
DE REGNI BURGUNDICI AD FRANCO-
CAROLINGOS TRANSLATIONE.

CAROLUS Martellus, rebus ex sententia confirmatis, Pipinum natu minorem filium Neustriae Burgundiaeque rectorem imposuit, quem fortuna procerumque Francorum favor usque eo euexit, ut decreto publice facto

Et rex Franciae designaretur, conciliataque Pont. Rom. Zachariae voluntate, una omnium sententia renunciaretur, primusque inter Francos solenni unctio (a) ceremonia consecraretur. Is vero nullis difficultatibus periculisque exterritus, annisque pariter maturus, et multis bellis exercitatus, occasione non defuit, fratreque natu maximo nomen apud sodalitem religiosam in Soracte monte professio, Griffoneque aetate minimo iam extincto, obtinendi regni commoditatem, rege ipso auctoritate maior, haudquaquam neglexit, duosque filios Carolum et Carolomannum procreavit, quorum prior Burgundiam forte delatam accepit, et magnitudinem animi singularem omnibus notam fecit. Altero post mortuo, Carolus omnes Franciae regiones in fidem suam adexit, et ad Neustriam Burgundiamque et Aquitaniam, superiori divisione partas, regnum Austrasiae ceterasque provincias denuo adiunxit: Burgundiam per praefectos administrari solitam Carolo filio attribuit, regnoque ultra montes Pyrenaeos et Alpes prolato, ius nomenque Augusti Imperatoris genti suae intulit, ac Hludovicum superstitem habuit, qui nec animo, neque consiliis Patrem aequavit, unde auctoritas et splendor sensim deminui coeperunt. Eo defuncto, bellum civile exarsit, quod ita compositum est, ut Lothario I. praeter augustam imperii dignitatem Austrasia cum titulo regis Burgundiae, atque inferiori huius parte obtingeret: postea Lotharius I. imperio et regnis sese abdicavit, inter cuius filios hac lege convenit, ut Carolo regnum Burgundiae assignaretur. (b)

(a) *Unctio regalis, quae vocatur, non usitata fuit temporibus regum primae stirpis, quod eiusmodi est, ut hoc argumento quoque testamentum Remigianum, prout vulgo extat, in suspicionem vocetur, propterea quod ritum continet sequiorum temporum, et formam simplicitatemque aevi Merovingici non refert, prorsusque a modestia Remigii abhorret. Equidem Gregorius Turonensis meminit unctiois, quum refert, Clodovaeum M. sacro chrismate delibutum, lib. 2. cap. 31. Sed haec unctio diversae generis fuit, pertinuitque ad actum baptismi, ac minime adeo fuit pars regalis consecrationis, sive eius unctiois, quae posterioribus seculis in regum inauguratione peracta est. Vid. Lemmata antiq. Franc. §. 21.*

(b) *Historia successionis et divisionis Carolovingorum sumitur ex Eginharto, ex annalibus antiquis Francorum a Petro Pithaeo, Marquardo Frebero, et Iusto Reubero editis, Aimoino, Adone, Reginone, Chronico Benigniano, annalibus Burgundicis, aliisque publicis et fide dignis monumentis. Utque ab initiis rem totam repetam, tradit quidem Pontus Heuterus, Carolomannum et Pipinum, Caroli Martelli filios, Franciam Burgundiamque et Austrasiam summa concordia per quinquennium rexisse. Quod tamen non ita intelligendum est, quasi coniunctim praedicta regna administrarint, quippe quae sub utroque separatis regiminis rationes habuerunt, sed quia sine ae-*

mulatione, sineque disidiis et turbis utriusque regna ex pacto convento administrarunt, Childerico III. ob langvorem et ignaviam contempto, et nihil mutare auso. Grifozamen in partem dignitatis venire volebat, fratresque aequi et iusti oblitos querebatur, vindicaturus armis, si vel suis, vel alienis viribus fultus fuisset. Summa divisi huius regiminis, et turbidi Grifonis consilii, et praefectorum palatii auctoritatis, plane regiam aequantis, imo tunc superantis, totiusque rei eventus perspicitur in annal. Franc. ad an. 741. 748. 750. 751. 752. Igitur Pipinus Neustriam Burgundiamque partitis rationibus administravit, ingressoque monasterium Carolomanno, solus obtinuit, et annitente deinceps Bonifacio Archiep. Moguntino, de assensu procerum populi que Francorum rex factus, postquam e vita decessit, regna sua Carolo et Carolomanno filii dividenda reliquit: quo factum est, ut iuxta cum Neustria et Aquitania regnum Burgundiae devolveretur ad Carolum, posthaec cognomen magni adeptum, qui fratre Carolomanno rebus humanis exempto, quod anno 771. contigit, omnia Franciae regna conjunctim suscepit. V. Annal. Fr. ad an. eundem Eginhartus de vit. Carol. M. cap. 3. Adelmus Benedictinus ad ann. 771. Illud vero hic de Carolo M. addit auctor chronici Benigniani, cum filium natu maximum, cui nomen erat Carolo, Burgundiae regendae imposuisse, Vignier. Chron. Burgund. ad an. 781. collat. an. 810. Ex dictis iudicari potest, quo iure Aub. Miracus Carolomannum Caroli M. Fr. Burgundiae regem appellavit, in annal. Belg. ad ann. 768. Neque ex eo, quod Burgundia Caesarica ex pacto divisionis Carolo Calvo obigit, colligi potest, iure eius pacti fuisse Burgundiae regem. Illa enim a tempore inde Clodovaei M. ex veteri Burgundiae regno decerpta, Neustriaeque innexa videtur, quod de cetera Burgundia non perinde valet. Omnino autem sentio, mendum esse in Aimoino, pactum divisionis inter Ludovici Pii filios initum commemorante, quandoquidem pro Burgundia, quae nunquam Ludovico Germanico assignata est, Bavaria illo divisionis pacto sine dubitatione Ludovico Germanico cessa reponi debet.

§. II. Carolo sine liberis mortuo, Burgundia inter fratres eius superstites divisa est, quorum alter, Ludovicus haeres nominis II. imperio Romanorum regnoque Italiae potiebatur, alter Lotharius iunior dictus, Austrasiam in potestate ac ditione sua tenebat, qui simulac in vivis esse desit, non potuit se continere Carolus Neustriae rex, quin Burgundiae pariter Lotharingiaeque inhiaret. Sed quominus eas tam insignes luculentasque regiones Franciae Neustriaeque adiceret, Ludovicus II. Imp. prohibuit, Romanusque Pontifex etiam ab iniquo et insolenti conatu ipsum dehortatus est, et missa legatione effecit, ut pax tranquillitasque conservaretur. Dehinc e vita migravit Ludovicus II. maiorque statim Caroli ambitio apparuit, quum fraudibus astuque niteretur, ut superius consilium perficeret, finitimaque haec regna propinquiori agnato praeiperet, avidumque habendi animum expleret. (c)

(c) Hic

(c) Hic quaedam distincte notanda sunt, quorum I. in eo positum est, ut partem divisionis velut regula ac fundamentum habeatur, quod apud Virodunum Galliae oppidum anno 843. initum iureque iurando firmatum est, annal. Fr. ad h. an. II. Quo Lotharius I. imp. Burgundiam cis-et transiuranam obtinuit. III. Is postquam sese imperio abdicavit, eius filii Carolus, et Lotharius iunior Burgundiam sortiti sunt, quorum illi Burgundia transiurana cum Provincia, huic cisurana obvenit, imperium Romanorum regnumque Italiae apud Ludovicum II. mansit. IV. Mortuo sine prole Carolo, Burgundiae transiuranae et Provinciae rege, Carolus Franciae occidentalis rex, qui et Calvus dictus est, in Burgundiae possessionem, invitis autem Ludovico II. et Lothario iuniore fratribus, admitti voluit. Nullo sane iure, quia pacto cessione, quae Carolo Calvo facta est, Burgundia non continebatur, et quum Lotharis I. propago deficiebat, iure erat propior Ludovicus Germanicus, natus quippe Carolo Calvo maior. V. Iurato ergo divisionis pacto Francia Orientalis ab Occidentali separata est, ut neutra in alteram ius haberet, ex eiusque praescripto Carolus Calvus a regnorum Burgundiae pariter et Austrasiae excluderetur. VI. Igitur Carolo Calvo iure se opposuerant Ludovicus II. et Lotharius iunior, Carolique fratris haereditatem diviserunt. Minime autem Regino memorat, Carolum Calvum in partem divisae haereditatis venisse, sed controversiam duntaxat inter ipsum Lothariumque coeptam tradit, ad an. 858. VII. Odorannus locuples testis est, Ludovicum II. inauguratum fuisse Burgundiae regem, quo argumento conficitur, Carolo Calvo id haudquaquam obtigisse. VIII. Post haec anno 870. super Lotharii iunioris haereditate, inter Ludovicum II. et Carolum Calvum convenit, ut insignem eamque remotiorem Burgundiae partem haberet Carolus Calvus. Vid. Regino ad d. an. Nithardus lib. 4. Conf. Aimoinus, Sigebertus, quorum hic an. 871. supputat. IX. Ex Burgundiae regno, cuius pars Rheno propinquior Ludovico II. Aug. relicta est, Carolus Calvus Viennam Bosoni, uxoris fratri, regendam commisit, ut est apud Aimoinum, lib. 5. cap. 27. ledit. Freher. X. Eidem altius evecto primates Burgundici apud Mantalam, quae ditioris Viennensis est, congregati, Burgundiae regnum, quod ab eo prensari sciebant, capessendum obtulerunt. V. alia conventus apud Gvil. Paradisum lib. 1. pag. 105. 109.

§. III. At vero Carolus Calvus futuros casus providere non potuit, pronoque in Bosonem, uxoris Iudithae fratrem animo, successorum nepotumque fortunam incautus futuriqve ignarus corrupit, quum Boso ingratus, spretoque ipsius nepotum, Carolomanni et Ludovici aetate elatior, insurgere, et magnam rebus novis materiam dare, instigatusque a coniuge Hermengarde regnum Burgundiae occupare instituit, profususque Optimatibus persuasit, ut Comitibus apud Matalam habitis rex Burgundiae crearetur. Quibus rebus etsi in multa ac magna pericula incidit, propeque ad desperationem redactus videri potuit, tamen contemptis, quae instabant, difficultati

tati

tatibus, nullos vel labores, vel molestias vitavit, et urgentibus Viennae obfidionem hostibus, callide cessit elapsusque est, et hinc arrepto ex temporum necessitate consilio, Arelatum se recepit, ibique sedem regni fixit, et distractis bello Normannico Francis, factaque dissensione impeditis, ad ultimum vitae tempus servavit. Exinde vero posteris temporibus sumta est occasio appellandorum regum, ut qui antehac Burgundici, deinceps *Arelatenses* recentiori nomine dicerentur. (d)

(d) *Per capita res haec explicanda est, ut planius meliusque ratio et origo appellationis regni Arelatensis cognoscatur. I. Boso non Arelati, sed apud Mantalam, in finibus Viennae sitam designatus creatusque rex est. II. Annus regiae Bosonis inaugurationis in aëtorum eventorumque commentariis adhuc extantibus notatur DCCCLXXIX. Vid. Paradisus paulo ante in hanc sententiam adductus. III. Huius ita gestus, Vienna, Galliae Narbonensis urbs, a Ludovico et Carolomanno, cui praeter Aquitaniam Burgundia obiigit, obsessa est, cumque ibi se non tutum fore provideret, relicta in urbe liberis, clam discessit, Arelatumque pervenit, et dedita post Viennam, cum urbis huius, tum Burgundiae Caesararicae iacturam fecit, ut auctor est Aimoinus, scriptor fide dignus. IV. Quoniam vero non liquet, an Boso trans Iuram regnaverit, pro certo nihilominus affirmari debet, provinciam Arelatensem cum metropoli eiusdem nominis in fide ditioneque Bosonis mansisse. V. Proinde quum scribit Aimoinus, Francorum, Burgundionumque et Aquitanorum Proceres Odonem Caroli simplicis, Ludovici Balbi F. tutorem consalutasse regem, sine dubio cis Ararim incolentes designavit, lib. 4. cap. 41. edit. Freber. VI. Iidem Caesararici Burgundiones, lite super successione in regno Franciae agitata, cum plerisque aliis provinciis Carolum Cr. ossum ad suscipiendum Franciae occidentalis regnum invitarunt. Huc induens digitum intendit Sigebertus Gemblacensis Chronogr. ad an. 885. VII. Sed ea Burgundiae portio, quae Provincia Arelatensi continetur, in fide Bosonis permansit, atque eius causa Provinciae regulus dicitur, Sigebertus ad ann. 880. VIII. Rex Arelatensis, quatenus de veris et antiquis monumentis loquor, nunquam dicitur, quod cum ex stylo eius seculi, quo regna non ab urbibus, sed a provinciis appellata sunt, tum ex usu tractationeque illius aevi diplomatum constat. IX. Itaque scriptores aliqui, cum Bosonem Provinciae, aut Arelatum regem vocant, de sententia Ponti Heuteri eum per contumeliam sic vocasse videntur. X. Inter provincias Galliae Aquitania quidem per se regni titulum accepit, quod fide monumentorum Carolovingicae aetatis comprobari potest. Sed de provincia Arelatensi id non perinde valuit, quae postquam fieri coepit regni Burgundici pars, nunquam per se regni nomen titulumque habuit. XI. Quamobrem non accurate tradidit Nicolaus Vignierius, Bosonem regis Arelatensis nomine, quam Burgundiae celebratiorem fuisse, in Burgundionum Chronico ad ann. 882. XII. Certe enim, quod ego sciam, in monumentis Carolovingicis, ad quae Vignierius lectorem delegat, Bosoni non est adscriptus regis Arelatensis*

tenſis titulus. XIII. Regino, quem Vignier citat, affirmat quidem, Boſonem in regem, ſuper Burgundiae regnum inunctum, Chron. lib. 2. ad an. 879. Nuſquam tamen vel ille, vel alius ſeculi Carolingici ſcriptor eum regem Arelatenſem appellavit. XIV. Quod documento eſt, hunc titulum ſtylo pragmatico aevi Karolini non fuiſſe receptum. XV. Vulgo tamen, et praefertim ſcriptores recentiores Arelatenſe regnum dicere conſueverunt, a vera germanaque aevi Carolingici antiquitate haud modice deſectentes. XVI. Non ergo uſu illorum temporum paria faciunt titulus regis Provinciae, et titulus regis Arelatenſis, quamvis iſte etiam non tam ad rationem iuris, uſumque pragmaticum, quam ad inſectationem contumeliamque ſit ſere comparatus. XVII. Illud alioqui non inſciabor, urbem Arelatenſem, collocato ibi a Boſone domicilio, maiorem amplitudinem ſplendoremque fuiſſe naſtam, quam cum ſecuritatatis, tum commoditatis cauſa delegit Boſo, quod vix alia aeque eſſet opportuna ad Provinciam Burgundiamque in obſequio retinendam. Simul et ipſi percommoda fuit ad repetenda, quae Franci ſuperiori tempore occupaverant, praefertim cum bello Normannico diſſidiaque inteſtinis conſtitarentur. XIX. Maxime autem Provincia Lugdunenſis Boſoni in ſummas anguſtias adducto, miſeroque iam et prope extorri operam et fidele auxilium praefiitit, cauſamque eius ſemel ſuſceptam non deſerendam duxit. Fuitque haec Gallia, quae Lugdunenſis dicitur, ad memoriam nominis Burgundici tam inſignis, ut cum primis ipſa Burgundiae nomen retineret. XIX. Extremo hoc addendum puto, quod Romani a Burgundionibus non aſciverunt ſibi titulum, quod tamen iure poterant, maxime quum ab Aetio viſti fugatique erant. Sed quia Aetius maximam eorum partem concidit, ut aegre quaedam reliquiae ſervarentur, ac deinde Valentiniانو III. auctor fuit, ut in ulterio- rem Galliam traduceret, iſque poſthac amicis uteretur, Romani, apud quos non perinde ac apud Graeco-Romanos vanus immodicusque titulorum uſus fuit, ſive in fra ſuam gloriam duxerunt a reliquiis illo fortunae ſtatu contemptis ſumere titulum, ſive utilitati ſuae ſervientes, collectas nonnihil poſteaque inſtauratas amicitia ſocie- tateque ſua potius dignari, quam inſolenti titulo offendere, proſuſque a ſe abalie- nare voluerunt, cauti et inſtantium providi, quando tot hoſtes immanitate terri- biles ad irruptiones praedasque ſe comparabant, graſſarique ferocius et irruere de- nuo in Romanorum fines cupiebant. XX. Id vero plus oſtentionis, quam iuris habuit, quod Imp. Graeco-Romani Francicos ſe appellarunt, quamvis Franci nun- quam ita a Romanis viſti fuerint, ut eorum iugum ſubirent. Fuitque hoc eiſmo- di, ut Theodbertus Francorum rex in parte iniuriae poneret, cauſamque belli in- terpretaretur. Agathias lib. 1. de bell. Goth. Chriſtophoro Perſona interprete, ait. Non ferendum eſſe exiſtimabat (Theodbertus) Iuſtinianum Imperato- rem ſuis et imperatoriis praefcriptionibus titulisque Latine, Alemannice, Ge- pediceque et Langobardice, et eiſmodi (puta Francice, et id genus aliis) nun- cupationibus praedicatſe ſe gentes has omnes et nationes ſubactas habere.